בית משפט לענייני משפחה בירושלים

05 ספטמבר 2021

ת"ע 57474-06-19 ל' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 57526-06-19
ת"ע 57570-06-19

התובעים	**1. ח' ל'** **2. י' ג'** **3. מ' ע'** **4. ר' ע'** **5. א' ע'** **6. י' ע'** ע"י ב"כ עו"ד אלי בוטבול
	נגד
הנתבעת	**י' ו'** ע"י ב"כ עו"ד רן שילוח ועו"ד עמיחי שם טוב

<u>פסק דין</u>

בקשה למתן צו ירושה והתנגדות למתן הצו שהוגשה על ידי הנתבעת, הטוענת להיותה בת הזוג של המנוח, במסגרתה תידון השאלה האם היו הם בני זוג אשר קיימו חיי משפחה במשק בית משותף.

<u>הרקע הצריך לעניין</u>

1. המנוח, מר א' ז"ל, נפטר לבית עולמו ביום 4.3.19 (להלן: "**המנוח**") כשהוא רווק וללא ילדים, ולא הותיר אחריו צוואה.

2. עד לפטירתו החזיק המנוח בדירה בשכירות של חברת עמידר המצויה בעיר XXX(להלן: "**דירת המנוח**").

3. המנוח היה חולה במחלת הסרטן בעטיה אושפז ביום 1.8.18 בבית החולים הדסה עין כרם, ובחודש 10/18 הועבר משם לבית חולים סיעודי "הוד אדומים". ביום 3.3.19 הובהל לבית החולים הדסה עין כרם בשל התדרדרות במצבו ונפטר שם למחרת היום.

4. ביום 16.4.19 הגישה התובעת 1, אחות המנוח, בקשה למתן צו ירושה לרשם לענייני ירושה לפיה היא וחמשת אחייניה (ילדי אחות המנוח שנפטרה לפניו) הם היורשים הבלעדיים של המנוח. ביום 3.6.19 הועברה התובענה לבית משפט זה אחר שהנתבעת הגישה התנגדות למתן הצו ביום 6.5.19 בטענה שגם היא יורשת את המנוח על פי דין כבת זוגו. האחיינים, התובעים 2-6, הצטרפו לתובעת בתשובה להתנגדות הנתבעת.

5. הנתבעת עלתה לישראל מXXX ביום 27.11.00 כשהיא אלמנה ולה בת אחת – ל' (ילידת שנת 1985, להלן: "**הבת**"). מאז שעלתה ארצה ועד כה מתגוררת הנתבעת בדירה בשכירות חודשית בשכונת XXX בירושלים (להלן: "**דירת הנתבעת**"). בשנת 2004 עברו הנתבעת והבת תהליך גיור. הבת עזבה את דירת הנתבעת בשנת 2008 בעקבות נישואיה ושבה אליה בשנת 2017 לאחר שנפרדה מבעלה.

6. משנת 2013 ועד ליום 19.8.18 עבדה הנתבעת כמטפלת בקשישים (נספח א' לתצהירה) בביתם ובבית החולים XXX (עמ' 17 שורה 33 לפרוטוקול מיום 21.7.20).

7. אין חולק שעד לאשפוזו בראשית חודש 8/18, סמוך לפטירתו, לא הכיר מי מבני משפחת המנוח את הנתבעת ולא שמע עליה מהמנוח או מכל גורם אחר, לא כבת זוגו ולא בכל הקשר אחר (ראו למשל סיכומי הנתבעת עמ' 170 שורות 22-20 לפרוטוקול מיום 11.3.21).

8. בתוך 30 ימי האבל הראשונים שלאחר פטירתו הקימה הנתבעת מצבה על קברו של המנוח בה הטביעה את הכיתוב: """חי שנים מחייך הארת את חיינו בנוכחותך. לעד תהיה חי בליבנו. מבת זוגתך ובתה. לנצח ננצור את ח"י שנותינו הנפלאות בקרבך ...אוהבים ומתו אתך י' (שלך י') ע' ל' ו' והמשפחה".

<u>תמצית טענות הצדדים</u>

9. את התנגדותה למתן צו הירושה המבוקש סומכת הנתבעת על הטענה כי גם היא יורשת על פי דין של המנוח מכוח היותה בת זוגו משך למעלה מ- 18 שנים, משנת 2001 ועד לפטירתו, במהלכן חיו יחד בחיי משפחה במשק בית משותף בדירתה.

10. התובעים דוחים מכל וכל את טענות הנתבעת, וטוענים שבין המנוח לבין הנתבעת לא התנהל כל קשר זוגי, לא כל שכן של ידועים בציבור.

<u>דיון והכרעה</u>

11. האם הייתה הנתבעת בת הזוג של המנוח, הזכאית לרשת אותו, היא השאלה העומדת לדיון.

לאחר שנתתי דעתי לכל טענות הצדדים, לכתבי הטענות ולראיות שהונחו לפניי ויישמתי את ההלכה הפסוקה, באתי לכלל מסקנה שהנתבעת לא הרימה את הנטל להוכיח שהיא והמנוח חלקו מגורים במשק בית משותף וכי מערכת היחסים ביניהם הייתה מערכת יחסים של בני זוג המזכה אותה לרשת אותו. את עיקר טעמיי למסקנתי האמורה אביא להלן.

<u>מתווה משפטי</u>

12. הפרק השני של **חוק הירושה,** התשכ"ה-1965 (להלן- "**חוק הירושה**") קובע את היורשים על פי דין ואת חלקו של כל אחד מהם בעיזבון המוריש. זכויות הירושה לפי פרק זה כפופות להוראות המוריש בצוואתו, אם עשה צוואה.
הוראת סעיף 10 ל**חוק הירושה** קובעת שבהעדר צוואה היורשים על פי דין הם:
"(1) מי שהיה במות המוריש בן זוגו;.."

13. לצד הסדר הירושה של בן זוג נשוי מכוח סעיף 10 נקבע **בחוק הירושה** הסדר מקביל ביחס לבני זוג שאינם נשואים בהוראת סעיף 55 לחוק, כדלקמן:
" מעין צוואה
איש ואשה החיים חיי משפחה במשק בית משותף אך אינם נשואים זה לזה, ומת אחד מהם ובשעת מותו אף אחד מהם לא היה נשוי לאדם אחר, רואים את הנשאר בחיים כאילו המוריש ציווה לו מה שהנשאר בחיים היה מקבל בירושה על-פי דין אילו היו נשואים זה לזה, והוא כשאין הוראה אחרת, מפורשת או משתמעת, בצוואה שהשאיר המוריש".
הנה כי כן, זכות ירושה של בן זוג שאינו נשוי מותנית בקיומם של ארבעה תנאים מצטברים: חיי משפחה, משק בית משותף, אינם נשואים זה לזה, ובשעת מות אחד מהם לא היה בן הזוג נשוי לאחר.

14. אף כי להלכה ירושת בן הזוג שאינו נשוי היא ירושה של "מעין צוואה" למעשה קובע החוק כי גם בן זוג שאינו נשוי יורש על פי כללי הירושה על פי דין [ש' שילה, **פירוש לחוק הירושה** תשכ"ה-1965, 465 (כרך ראשון) ירושלים, 1992. על המחלוקת בסיווגה של הזכות, "אם צוואתית או ירושתית", ראו חוות דעתו של כבוד השופט שוחט בעמ"ש (ת"א) 11700-12-16 **ש.א. ואח' נ' ש.ט.** (פורסם בנבו, 7.10.18)]. אמנם המחוקק בחר שלא להשתמש במושג "ידוע בציבור" ביחס לבן זוג שאינו נשוי ואולם הפסיקה נוהגת לכנותו במונח זה [ראו למשל: בע"מ 9607/03 **פלוני נ' פלוני**, פ"ד סא (3) 726 (2006)], ואף בספרו של כבוד השופט שוחט נאמר

מפורשות: "**סעיף 55 לחוק מעניק זכויות ירושה כשל בני זוג נשואים גם לידועים בציבור**" [שוחט, פיינברג ופלומין **דיני ירושה ועיזבון**, מהדורה שביעית-2014, בעמ' 64].

15. בפסיקה נקבע לעניין היסוד הראשון, "**חיי משפחה**", קיום חיי אישות כבעל ואישה, שהכוונה היא ליחסי חיבה ואהבה, מסירות נאמנות וקשירת גורל זה בזו בחיים משותפים על בסיס אותו קשר עמוק, הקיים בין בעל ואישה הנשואים כחוק [ע"א 621/69 **נסיס נ' יוסטר** פ"ד כד(1) 617 (1970) (להלן- "פרשת **נסיס**")].

לעניין היסוד השני, "**משק בית משותף**", ניהול כלכלי של יחידת מגורים משותפת, נפסק כי אין הכוונה למשק בית משותף מתוך צורך אישי, נוחות כדאית כספית או סידור ענייני, אלא כפועל יוצא מטיבם של חיי המשפחה המשותפים, כנהוג וכמקובל בין בעל ואישה הדבקים אחד בשני בקשר של גורל חיים [פרשת **נסיס**, עמ' 619].

כך נקבע כי "**חיי משפחה במשק בית משותף**" אינם רק מגורים משותפים, ואינם רק טיפול פיזי או סיפוק מיני, אלא חיים של אחדות ושיתוף מתוך צורך אישי פנימי המאחד את בני הזוג ואת גורלם [ע"א 1751/90 **לוינסון נ' האפוטרופוס הכללי**, תק-על 93 (3) 64].

עם השנים פרשנות בתי המשפט לקיומם של המבחנים התגמשה ונקבע ששאלת קיומם של תנאים אלה מן הראוי שתיבחן על פי קריטריונים סובייקטיביים. כלומר, כיצד ראו בני הזוג עצמם את מערכת היחסים ביניהם, ומבלי לחפש קריטריונים נוקשים למונחים "**חיי משפחה**" ו- "**ניהול משק בית משותף**" [ע"א 79/83 **היועץ המשפטי לממשלה נ' סוזן שוקרון**, פ"ד לט(2) 690, (להלן: "**פרשת שוקרון**"); ע"א 107/87 **אלון נ' מנדלסון**, מג(1) 431 (1989); בע"מ 3497/09 **פלוני נ' פלונית** (פורסם בנבו, 4.5.2010)]. כל מקרה נבחן אפוא לגופו, לפי נסיבותיו המיוחדות לו, מתוך ראיה כוללת של מרכיבי הקשר ומאפייניו, ואף תוך התחשבות בעובדה שאין מערכת יחסים אחת שווה לרעותה שכן תתכנה גרסאות שונות ומגוונות של חיי משפחה ומשק בית משותף [ת"ע (חי') 4834-11-08 **עזבון המנוחה נ' פלוני** (פורסם בנבו, 27.3.11)].

16. מקום שלא עיגנו בני זוג את רצונם והגדרת מערכת היחסים ביניהם על ההסדרים הרכושים שבה בהסכם מפורש תבחן השאלה על ידי התחקות אחר כוונותיהם ואומד דעתם מתוך ראיה כוללת של העובדות, ומתוך סקירת מערכת היחסים על פי המרכיבים השונים והמאפיינים המתקיימים בהם [פרשת **שוקרון**]. קרי, יש לבחון כיצד ראו שני בני הזוג הקונקרטיים את מערכת היחסים שביניהם.

17. המחוקק לא קבע בסעיף 55 **לחוק הירושה** מהו פרק הזמן הנדרש כדי שחייהם של בני הזוג יוכרו כחיי משפחה במשק בית משותף. נפסק כי הקובע הוא אופי הקשר הקיים בין בני הזוג

בזמן זה, קשר עמוק של שיתוף גורל וקירבה הדדית, הנותנים מקום לחשוב שאילו היה מבקש בן הזוג האחד מבן הזוג השני, בעודו בחיים, לצוות לו חלק מתאים מנכסיו, היה נענה לכך ברצון, על מנת להבטיח לו מה שהיה מגיע לו אם היו נשואים כחוק [פרשת **נסיס**, 624]. עוד נפסק כי נדרש שבני הזוג יקיימו את שני התנאים שנמנו לעיל בתקופה הסמוכה למות אחד מהם. בהעדר התקיימותם של תנאים אלו סמוך לפטירת המנוח, הגם שהתקיימו משך זה רב קודם לכן, לא יוכר הנותר בחיים כידוע בציבור של המנוח [ע"א (ת"א) 70141/91 **גיא ואח' נ' עיזבון גיא ז"ל ואח'**, תק-מח 92(2) 985 ; ע"א 818/75 **עזבון המנוחה בורגר נ' מרגלית** פ"ד ל(2) 552 (1976)].

18. נטל הראיה להוכיח קיומו של קשר בין ידועים בציבור סמוך לפטירת בן הזוג שנפטר רובץ על הטוען למעמד של הידוע בציבור, בהיותו "**המוציא מחברו עליו הראיה**" [ע"א 714/88 **שנצר נ' ריבלין** פ"ד מה(2) 89 (1991)]. במסגרתו עליו לשכנע את בית המשפט כי 'חיי המשפחה במשק בית משותף' שהתקיימו בינו לבין בן זוגו לא התקיימו מתוך צורך אישי, נוחות, כדאיות כספית או סידור ענייני אחר אלא כפועל יוצא וטבעי מחיי משפחה משותפים כנהוג וכמקובל בין בעל ואשה הדבקים אחד בשני בקשר של גורל חיים (כלשון בית המשפט בפרשת **נסיס**). עת בן הזוג הנטען אינו בין החיים (וההליך מנוהל כנגד חליפיו) ולא ניתן לקבל גרסתו מפיו ולשמוע עדותו, הנטל הרובץ על הטוען למעמד של ידוע בציבור הוא נטל מוגבר [ע"א 5997/92 **מלק נ' מנהל העיזבון הרב יהושע דויטש ז"ל**, פ"ד מא (5)1ד].

19. מאחר וההכרה בבני זוג כידועים בציבור היא משמעותית ויש בה כדי להשליך על זכויותיהם וחובותיהם של הצדדים במגוון נושאים, הן במישור היחסים הפנימיים ביניהם והן במישור היחסים החיצוניים, נקבע שעל בית המשפט לנהוג בזהירות בטרם יוכרו בני זוג כידועים בציבור [ר' דברי כב' השופטת י' וילנר בעמ"ש (חי') 418-12-08 **ס.ג. נ' ג.ג.** (פורסם בנבו, 8.3.09) ; וכן דברי כב' השופטת ר' לבהר-שרון בעמ"ש 36971-03-11 **ב.ד נ' ש.** (פורסם בנבו, 17.1.2013) ; עוד ראו : שחר ליפשיץ, **הידועים-בציבור בראי התיאוריה האזרחית של דיני המשפחה** (2005), עמ' 89-120 ; ור' דברי כב' השופט א' רובינשטיין בע"א 9755/04 **ביטון נ' קצין התגמולים – משרד הביטחון** (פורסם בנבו, 31.8.2008) :

"יש להיזהר מאוד מלהטיל על בני זוג שבחרו לחיות בזוגיות (רצופת אהבה ככל שתהיה) ללא כוונה ליצור מחויבות משפטית הדומה לקשר נישואין, תוצאות משפטיות מרחיקות לכת....

... ויש להקפיד על בדיקת העובדות בכל מקרה, שכן תיתכן בהחלט קרבה רגשית בין איש ואשה תוך קשר נפשי של חברות קרובה, לרבות פרק חיים משותפים, ואף על פי כן לא תגיע לכלל מחויבות משפטית המצדיקה על פי דין הכרה כידועים בציבור ...".

[סעיפים ב-ג לפסק דינו של כב' השופט רובינשטיין].

מהדין לנדון,

20. אין חולק שהנתבעת והמנוח לא היו נשואים (לא זה עם זו ולא לאחרים) בעת מותו, ואין מחלוקת על כך שהמנוח לא השאיר צוואה. השאלה העומדת להכרעה היא, אפוא, האם חיו השניים **"חיי משפחה במשק בית משותף"**, כלשון סעיף 55 ל**חוק הירושה**.

21. לטענת הנתבעת היא הכירה את המנוח בראשית שנת 2001, זמן קצר לאחר שעלתה ארצה והקשר ביניהם התהדק במהרה ובסמוך לאחר מכן הוא כבר עבר להתגורר עמה ועם בתה (שהייתה אז בת 15 שנים בקירוב) על אף שהמשיך להחזיק בדירתו. לדבריה הם התגוררו יחד בדירתה עד למועד פטירת המנוח בחיי משפחה כזוג נשוי, והגם שלא ניהלו חשבון בנק משותף הם נשאו יחד בהוצאות הבית והכלכלה. המנוח השתתף בתשלום מחצית משכר הדירה של דירתה, אותו העביר לה במזומן, וכן שילם גם חלק מחשבונות אחזקת דירתה והשתתף ביתר הוצאות המחייה. לטענתה המנוח רכש עבורה תכשיטים ומתנות, הם יצאו יחד לטיולים בארץ וחייהם המשותפים התאפיינו באהבה ובקיום יחסים אינטימיים כשל בעל ואשה (כנטען לראשונה בתצהירה המשלים מיום 16.7.20). לדבריה המנוח גידל את בתה כבתו ונטל חלק מהותי בהכנות לחתונתה והעניק לה מתנת חתונה (במזומן) בסך של 40,000 ₪. כן לטענתה היא ליוותה את המנוח בכל תקופות אשפוזיו, טיפלה בו וסעדה אותו.
לטענתה המנוח התגורר עמה וראה את עצמו כנשוי לה, ואמר שאין לו משפחה קרובה וכי מכל מקום אין לו עמם קשר קרוב ועל כן לא רצה שהיא ובתה יפגשו אותם. אך עם חבריה ובני משפחתה נהג המנוח אחרת, ולא הסתיר את חייהם המשותפים והציג אותה כאשתו.

22. התובעים דוחים מכל וכל את טענות הנתבעת וטוענים שהנתבעת התחזתה לאשת המנוח מעת שאושפז בשנת 2018 ומאז מנסה היא להשתלט על רכושו ועל עיזבונו. לדבריהם המנוח התגורר בדירתו בגפו עד למועד פטירתו, שילם את הוצאות שכר הדירה ותשלומי החזקתה.
לטענת התובעת 1, כאחות היחידה של המנוח (לאחר שהוריהם ואחות נוספת נפטרו זה מכבר), היא הייתה בקשר קרוב ורצוף עם המנוח שהתארח בביתה כמעט בכל שבת וחג, והייתה מעודכנת בכל קורותיו. לדברי התובעים המנוח היה גם בקשר קרוב לאחייניו התובעים 2-6 (ילדיה של אחותו ז"ל) ואיש מבני המשפחה לא הכיר את הנתבעת ולא שמע על קיומה. כן לטענתם בעבר הכירו בנות זוג קודמות של המנוח שאף התלוו אליו לאירועים ולמפגשים משפחתיים. לעומת זאת, הנתבעת מעולם לא התלוותה אליו ולא השתתפה

באירועים משפחתיים והוא לא הזכיר את קיומה אף לא ברמז. לדבריהם גם באשפוזיו הקודמים לא ראו מעולם את הנתבעת, עד לאשפוז שקדם לפטירתו אז פגשו בנתבעת לראשונה שהייתה לבושה במדי עבודה והם סברו שהיא עובדת בבית החולים, וכשהציגה את עצמה כבת הזוג של המנוח סילק אותה המנוח מעליו. לטענתם הנתבעת פנתה לקבלן מצבות והטמיעה את שמה ואת שם בתה כאשתו ובתו מבלי שהותירה ברירה לבני משפחת המנוח.

23. במרשם האוכלוסין רשום היה המנוח כמתגורר בדירתו בעיר XXX. על פי הוראת סעיף 3 ל**חוק מרשם האוכלוסין**, תשכ"ה-1965, הרישום של המען במרשם האוכלוסין הוא בבחינת ראיה לכאורה לנכונות פרטי הרישום האמור. אין חולק שעד למועד פטירתו החזיק המנוח את דירתו בעיר XXX ונשא בתשלום דמי השכירות החודשיים לחברת עמידר (בסך של 1,310 ₪ לחודש) ובכל הוצאות החזקת הדירה. אין חולק שהמנוח גם הצהיר בפני כל גוף ומוסד את כתובת דירתו בXXX ככתובת מגוריו (ראו סיכומי הנתבעת בעמ' 143 שורת 18-21 לפרוטוקול) ולשם קיבל את כל דברי הדואר שלו. המנוח גם השתייך לסניף קופת חולים בעיר XXX ובסניפי הבנקים שם גם ניהל את חשבונותיו.

24. הנטל המוטל על כתפי הנתבעת להוכיח שהיא הייתה ידועה בציבור של המנוח בימי חייו באופן המקנה לה זכות לרשת שני שלישים מעיזבונו כאילו הייתה רעייתו במועד הפטירה שלו הוא נטל מוגבר. אליו מצטרף גם הנטל לסתור את נכונות פרטי הרישום ולהוכיח שהמנוח התגורר עמה בדירתה.

להוכחת טענתה לפיה התגוררה עם המנוח משך שמונה עשרה שנים בקירוב ביקשה הנתבעת להתבסס על עדותה ועדות עדיה ועל ראיות "מעטות" (כלשונה, עמ' 150 שורות 18-20 לפרוטוקול מיום 11.3.21).

הנתבעת טענה שזמן קצר לאחר עלייתה ארצה הכירה את המנוח ובסמוך להיכרותם הוא עבר להתגורר עמה. את עדותה חיזקה בתה שהצהירה שהמנוח התגורר עמן מאז. מטעם התובעת העידו גם השכנה א' המתגוררת בדירה הסמוכה לדירת הנתבעת שהעידה שנהגה לפגוש את המנוח באופן יומיומי בחדר המדרגות בדרכו לדירה או ממנה, כשפגשה אותו בדירה כשהייתה נכנסת אליה לעיתים וכי אף שמעה את קולו מבעד לקירות.

כן העידה מטעמה השכנה ד' המתגוררת בבניין סמוך לדירת הנתבעת שמחלון ביתה היא רואה את מרפסת דירת הנתבעת שם ראתה את המנוח לעיתים וכן פגשה אותו מעת לעת באוטובוס בדרך לשכונה או ממנה.

העידה מטעמה גם חברתה ר' שהכירה את הנתבעת ואת המנוח בשנת 2004 עת עברה תהליך גיור עם הנתבעת ושהמנוח ליווה את הנתבעת מידי פעם לשיעורים והגיע עמה לסמינרים בסופי שבוע, וכי נהג לקרוא לה "אשתי".

עוד העידו מטעם הנתבעת החתן מ' (בעלה של הבת. למען שלמות התמונה יצוין שאמנם השניים התגרשו ואולם לטענתם הם מנסים לשקם את יחסיהם, עמ' 92 שורות 1-2 לפרוטוקול) ואביו של החתן ב'. החתן העיד שבינו לבין המנוח נרקם קשר קרוב וכי הוא בילה לעיתים קרובות בדירת הנתבעת שם התגורר גם המנוח, וכי הנתבעת והמנוח אף התארחו לעיתים קרובות בדירה ששכר עם הבת ואצל בני משפחתו. כן לדבריו המנוח העניק להם מתנת חתונה בסך של 40,000 ₪ במזומן.

אביו העיד שבתחילה נפגשו רק עם הנתבעת (עמ' 40 שורה 29 לפרוטוקול מיום 22.7.20) ושהוא הופתע לפגוש את המנוח במפגש ההיכרות שערכו המשפחות כאשר הזוג הצעיר החליט להינשא שכן הוא זיהה את המנוח מילדותם בעיר XXX. במפגש החליפו השניים חוויות מימי ילדותם ועיינו באלבומי תמונות והמנוח סיפר לו לדבריו שהוא בן זוגה של הנתבעת מזה מספר שנים ו"גידל" את בתה מאז שהייתה ילדה. כן העיד שהמנוח היה שותף בהכנות לחתונה ועמד עם הנתבעת לקבל את האורחים. כן הצהיר שהמנוח והנתבעת ביקרו בביתו מידי פעם, לרבות בחגים, והוא היה מסיע אותם חזרה לבית הנתבעת.

כן העיד מטעם הנתבעת בן דודה ק' שכל השנים מאז עלייתה ארצה היה המנוח בן זוגה וכי הוא יצא עם המנוח והנתבעת לטיולים משותפים.

25. הנתבעת ביקשה להסתמך גם על ראיות (אותן כנזכר הגדירה בעצמה בסיכומיה כ"מעטות"):
אישור תשלום חשבונות ארנונה, גז ומים ששולמו לטענתה על ידי המנוח במזומן בסניף הדואר XXX או ברח' XXX בסמוך למועדון הגמלאים בו בילה מספר פעמים בשבוע ((חשבון ארנונה 7/08; חשבונות מים מחודשים בשנים 2009-2010 ומחודשים בשנים 2015-2016; וחשבון גז לחודשים 5-7/2017);
תמונות שצולמו לאורך השנים החל משנת 2001 ועד לפטירת המנוח;
צילום מסמכים אישיים של המנוח שלדבריה נותרו בדירתה (צילום ת"ז; צילום דרכון; צילום תעודה של אמו משנת 1962; תעודת פטירה של אביו ז"ל);
מסמכים רפואיים: שהרלוונטיים מבניהם מסמך כניסה לאשפוז מיום 1.8.18 בו פרטים המלמדים לטענתה על מגוריהם המשותפים ודו"ח סיעודי מבית החולים הוד אדומים ממנו עולה שהנתבעת סעדה את המנוח וטיפלה בו במהלך אשפוזו שם ובהם כונתה "אשתו".

26. התובעת 1 מתגוררת בעיר XXX בקרבת מקום לדירת המנוח. לטענתה המנוח נהג לסעוד בביתה כמעט בכל שבת וחג לאחר שהיה מתפלל בבית הכנסת עם בעלה. את עדותה חיזקו בעלה ובתה א' שהצהירה גם שנהגה לראות את המנוח "כמעט בכל בוקר" (סעיף 5 לתצהירה) יוצא מביתו באוטובוס לכיוון העיר ירושלים.

התובעים 2-6 מתגוררים בערים שונות בארץ והצהירו כולם שיחסיהם עם דודתם, התובעת 1, ודודם המנוח היו קרובים, שוטפים ורצופים ושהם נהגו לבקר אותם בסופי שבוע לעיתים קרובות בבית התובעת 1. התובעים העידו שאם לא מצאו שם את המנוח היו מבקרים אותו בדירתו או מוצאים אותו במרכז המסחרי הסמוך לדירתו (עמ' 25 שורות 17-25 לפרוטוקול). שכן המנוח ש' העיד מטעם התובעים שראה את המנוח "כמעט בכל בוקר" נוסע באוטובוס לירושלים ושב בערב לדירתו וכי המנוח סיפר לו שהוא מבלה את זמנו במועדון הגמלאים של חברת XXX (סעיפים 3-4 לתצהירו) לדבריו שבועיים טרם פטירת המנוח הגיעה הנתבעת לדירת המנוח מלווה בביתה ונטלה משם חפצים אותם הוציאה בשקיות (סעיפים 6-7).

27. בהתייחס לחשבונות שצירפה הנתבעת טוענים התובעים שאין אינדיקציה שהמנוח הוא ששילם אותם משהם שולמו במזומן. לגבי התמונות הדגישו שהן לא הוגשו במקור וכי על גביהן לא מוטבעים תאריכים והמועדים הנטענים שבהן צולמו לכאורה הוספו בתצהיר על ידי הנתבעת. לגבי חפצי המנוח ומסמכיו האישיים טוענים התובעים שהנתבעת נטלה אותם ללא רשות ושלא כדין מדירתו עת היה מאושפז בסמוך למועד פטירתו (ואף לא הסכימה להשיב לידיהם את המסמכים המקוריים הנוגעים להורי המנוח ז"ל). לגבי המסמכים הרפואיים טוענים התובעים שבעת אשפוז המנוח בבית החולים הדסה הנתבעת היא שהציגה את עצמה כאשתו ועל כן כך היא מופיעה מאז במסמכים השונים, ומשום כך גם ב"סיכום הפטירה" נכתב במקור בשגגה שהמנוח נפטר כשהוא נשוי (עמ' אחרון לנספח 8 שצורף לתצהיר עדותה ראשית הנתבעת) עד שהביאו לתיקון הטעות ולהפקת סיכום פטירה מתוקן בו מפורט שהמנוח נפטר כשהוא רווק.

28. מכלל הראיות והעדויות שצירפה הנתבעת עולה שבינה לבין המנוח התקיימה מערכת יחסים כזו או אחרת שנמשכה שנים רבות. אין בידי לקבוע מסמרות שאכן כטענת הנתבעת החלה מערכת היחסים ביניהם כבר בשנת 2000 בסמוך לאחר עלייתה ארצה בהעדר כל אינדיקציה לכך בראיות, ואולם השתכנעתי שלמצער משנת 2008 אז נישאה בת הנתבעת התקיימה ביניהם מערכת יחסים. מה הייתה טיבה של מערכת היחסים והאם קיימו השניים חיי משפחה במשק בית משותף היא השאלה העומדת להכרעה.
הגם שהתקיימה בין הנתבעת לבין המנוח מערכת יחסים רבת שנים לא השתכנעתי שהתקיימה ביניהם מערכת יחסים של מחויבות הדדית וקשירת גורל המאפיינת ידועים בציבור ואף לא שוכנעתי שהם התגוררו יחדיו באופן קבוע.

העדר רכיב המגורים המשותפים

29. גרסת הנתבעת בכל הנוגע לשימוש שעשה המנוח בדירתו הייתה לא עקבית ולא קוהרנטית. בתצהיר תמיכה להתנגדותה למתן צו הירושה הצהירה הנתבעת שמאז היכרותה עם המנוח

בשנת 2001 הוא עבר להתגורר עמה והמשיך להחזיק בדירתו "שנותרה ריקה במשך שנים" ולא ויתר עליה משום שהייתה דירת הוריו ז"ל (סעיף 6) וממנה השתמע בפירוש שהמנוח לא עשה שימוש בדירתו. במענה לשאלת בית המשפט בדיון הראשון ובטרם הגשת תצהיר עדות ראשית הבהירה מפי בא כוחה "הוא חי אצל הנתבעת במרבית ימות השבוע, ביום שישי הוא היה הולך לXXX, לפעמים, לא רק לשם" (עמ' 2 שורות 11-10 לפרוטוקול מיום 18.12.19). ובהמשך: "הוא אהב להתפלל בבית כנסת בXXX בשבת וכל השבוע גר אצלה" (שם, שורות 13-12).

הנתבעת בעצמה השיבה שהמנוח בילה את סופי השבוע והחגים בדירתו בXXX "חצי חצי", אך לאחר מכן השיבה ש"תמיד" בילה את סופי השבוע והחגים בXXX (עמ' 2 שורות 26-16). גם בחקירתה על תצהיריה לא נתקבלה מהנתבעת תשובה חד משמעית בנוגע לתדירות שהיית המנוח בדירתו בXXX. בסיכומיה לא טענה עוד הנתבעת שהמנוח לא שהה בכלל בדירתו בXXX ("אנחנו לא מכחישים שהוא היה בדירה הזאת הרבה פעמים", עמ' 158 שורות 8-7; ובהמשך: "אין מחלוקת.. שהוא שהה בה לתקופות קצרות. אף פעם הדירה הזאת לא שימשה למרכז מגוריו", עמ' 164 שורות 7-6 לפרוטוקול). בסיכומים ביקש בית המשפט להבהיר את גרסת הנתבעת בשאלת תדירות השימוש של המנוח בדירתו (עמ' 167 שורות 13-1 לפרוטוקול) והמענה היחיד שהתקבל היה "אנחנו יודעים שהוא היה נמצא שם בשבתות ובחגים. עוד פעם, לא בכל השבתות ולא בכל החגים", עמ' 171 שורות 24-23 לפרוטוקול).

הנה כי כן, הנתבעת אינה טוענת עוד כבתחילה שהמנוח אך החזיק בדירה שעמדה ריקה כל השנים, אלא מסכימה שהמנוח גם השתמש בדירה בגפו. אם ירדתי לסוף דעתה גרסתה (כפי שנאמרה בדיון קד"מ) היא שהוא חי בדירתה "מרבית ימי השבוע".

30. המסקנה שהמנוח התגורר בדירתו בגפו, למצער חלק מהשבוע, עולה גם מתעודת עובד הציבור של חברת עמיר ומעדותו של עובד הציבור. לתעודת עובד הציבור צורפו הצהרות המנוח מהימים 10.1.17; 5.5.15; 7.2.14; 2.6.13; 22.1.12; 9.3.11 בהן הצהיר שהוא מתגורר לבד בדירה ובהן פורטה אחותו, התובעת 1, כאשת הקשר במצבי חירום.

מעדות עובד הציבור עלה שהמנוח פנה לחברת עמידר מידי שנה בבקשות לתיקון נזילות ובעיות אחרות שהתגלו בדירה (עמ' 5 שורות 16 ואילך; עמ' 8 שורה 27 – עמ' 9 שורה 9 לפרוטוקול מיום 22.7.20).

בטופס בדיקת אכלוס מיום 3.8.16 שצורף לתעודת עובד הציבור פורט: "אין צריכה בשנה האחרונה" והוסף בכתב יד "לא בבית. מגיע רק ימי שישי". לשאלה אם שאל את המנוח היכן הוא באמצע השבוע השיב עובד הציבור: "אני אגיד לך. אם אני לא טועה שאלתי אותו את השאלה הזאתי. הוא אמר "תשמע, אני מטייל הרבה", אני חושב שהוא גם היה פנסיונר של חברת XXX לדעתי, יש לו חברים, הוא אמר לי שהוא נוסע הרבה לירושלים, נמצא חברים,

משחק, פה ושם ולכן הוא לא מגיע הרבה וגם אם הוא מגיע זה בשעות מאוד מאוחרות. זאת אומרת הוא לא נוכח באמצע השבוע. אני לא נכנס. יכול להיות שהוא בא ב-12 ויוצא ב- 5 בבוקר אבל גם מבחינת מה שהוא אמר לי הוא לא נוכח כמו בן אדם רגיל במשך השבוע בבית, הוא יותר בסופי שבוע. למה? כי הוא מסתובב. כי אין לו מה לעשות בבית, הוא לבד, אין לו אף אחד, אז הוא מטיילי" (עמ' 18 שורה28 – עמ' 19 שורה 3 לפרוטוקול מיום 22.7.20).

עובד הציבור העיד "בפירוש הוא אמר לי וגם התרשמתי שהוא גר בדירה" (עמ' 14 שורה 18 לפרוטוקול) "אף פעם לא יצאתי בתחושה שהוא לא גר בדירה" (עמ' 14 שורות 26-27 לפרוטוקול) ושלל אפשרות שאדם לא יגור בדירה משך תקופה של 17 שנים וחברת עמידר לא תעלה על זה "אי אפשר להסתיר דברים כאלה" (עמ' 17 שורה 31 לפרוטוקול).

31. לאחר שבחנתי את כלל העדויות והראיות שהוערמו לפני השתכנעתי שהמנוח בילה <u>ככלל</u> בסופי השבוע ובחגים בXXX בדירתו והתארח לסעודות אצל אחותו התובעת 1 בחברת בני משפחתו. עדות התובעים בעניין זה הייתה אמינה וקוהרנטית והיא מתיישבת היטב עם חומר הראיות ואף עם גרסת הנתבעת (לעיל) ועם עדות עובד הציבור והאסמכתאות שצורפו לתצהירו.
אין באמור כדי לשלול את האפשרות שלעיתים בילה המנוח את סוף השבוע או החג עם הנתבעת כטענתה, וכפי שהעידו מי מעדיה, ואולם השתכנעתי שזה היה החריג. מסקנה זו עולה בבירור מעדויות האחיינית א', התובעת 1 ובעלה, שלא נסתרו על ידי הנתבעת, לפיהן בעת אשפוזו בחודש 8/18 הודיע להם המנוח שהוא ייעדר מארוחת ערב שבת. משלא יצר קשר בסוף השבוע שלאחר מכן ולא נמצא בדירתו חששו בני המשפחה לשלומו והחלו לנסות לאתרו בבתי החולים. העובדה שהמנוח הודיע על היעדרותו מלמדת שככלל נהג לסעוד עמהם בערב שבת. מסקנה זו מתחזקת מהעובדה שכעבור שבוע משלא הגיע לארוחה ולא הודיע דבר החלו חששות לכרסם בלב בני המשפחה.

32. על אף שהנתבעת הצהירה בתחילה שהמנוח התגורר עמה ודירתו עמדה ריקה כל השנים, מאוחר יותר העידה ש"תמיד" הוא בילה את סופי השבוע בדירתו. הגם ששוב שינתה את גרסתה והעידה "חצי חצי" הרי שהעובדה שלא ניתן היה לקבל ממנה גרסה פוזיטיבית קוהרנטית באשר לתדירות שהיית המנוח בדירתו בXXX מחזקת את גרסת התובעים לפיה ככלל שהה בספי השבוע ובחגים בדירתו בXXX ובילה עמהם. מההתרשמות הישירה מעדויות הנתבעת ועדיה ניכר היה שמתוך נחישות "להוכיח" שהמנוח התגורר עמה בדירתה ושם בילה את כל עתותיו ניסו בעדותיהם לצמצם ככל הניתן את הזמן שבו שהה בדירה בXXX.

מנגד, קשה היה לקבל גם את עדות האחיינית א' (בת התובעת 1) והשכן ש' לפיה פגשו במנוח בכל יום בXXX. ניכר היה שגם כאן השימוש בתדירות יומיומית נעשה מתוך נחישות להוכיח את זיקתו לדירתו כמקום מגוריו. לא השתכנעתי מעדויותיהם שאכן פגשו במנוח מידי יום. בהקשר זה די לציין שהאחיינית א' העידה בעצמה שיכולה הייתה לראות אותו במסלול נסיעתה רק אימת שפספסה את קו האוטובוס הסמוך למקום מגוריה ונסעה באמצעות קו אוטובוס אחר וכך, גם לשיטתה, לא אירע מידי יום. עדותו של השכן ש' אמנם הותירה עלי רושם מהימן מאוד ואולם העובדה שלא הבחין בחסרונו של המנוח משך חודשי אשפוזו (מאז 8/18 ועד למועד פטירתו בחודש 3/19) העיבה על גרסתו לפיה פגש במנוח מידי יום.

אינני מקבלת אפוא את גרסת העדים לפיה הם פגשו במנוח מידי יום בXXX ואולם השתכנעתי שפגשו בו שם מעת לעת גם באמצע השבוע.

33. בעדותה העידה הנתבעת שהיא הגיעה עם המנוח לעיתים לדירתו גם באמצע השבוע וששהתה בדירתו "הרבה פעמים", והסכימה להערכה של כמאה פעמים (עמ' 28 שורות 17-29 לפרוטוקול מיום 21.7.20). משאין חולק שלא בילתה עמו בדירתו בסופי שבוע ובחגים פשיטא שביקורים נטענים אלו נעשו באמצע השבוע. הנתבעת העידה גם שהמנוח היה נוהג לנסוע לדירתו בגפו בשעות הבוקר (בתחבורה ציבורית) והיא הייתה מצטרפת אליו בשעות הצהריים (עמ' 31 שורה 23 – עמ' 32 שורה 16 לפרוטוקול) וכי המנוח ישן שם "ישן, היה זמן ישן פעם אחד, לא כל השבוע" (עמ' 34 שורה 1 לפרוטוקול). כך עולה גם מעדות בת הנתבעת שהעידה בנוגע לתדירות שהות המנוח בדירתו : "לפעמים פעמיים בשבוע. לפעמים פעם אחת בשבוע, לפעמים בכלל כל השבוע הוא לא היה שם. זה לא היה משהו ש. משהו מסוים" (עמ' 116 שורות 26-27 לפרוטוקול מיום 21.7.20). כך עלה גם מעדות החתן לפיה ביקר את המנוח בדירתו עת הגיע החתן לעיר XXX לבקר את קרוביו (עמ' 98 שורות 31-29 עמ' 99 שורות 2-1לפרוטוקול מיום 21.7.20).

יש לזכור גם שהמנוח השתייך לקופת החולים בעיר XXX ומשלא נטען אחרת יש להניח שאת כל הבדיקות והטיפולים קיבל שם. גם סניפי הבנק בהם ניהל המנוח חשבונות מצויים בעיר XXX, ולדירתו קיבל את כל דברי הדואר שלו. מכאן מתבקשת המסקנה שלצרכים אלו בוודאי הגיע המנוח לXXX מעת לעת גם באמצע השבוע.

34. מתצהירו של החתן מ' התקבל הרושם שהוא נהג להתלוות למנוח בבתי כנסת שונים בירושלים בערבי שבת ובחגים. בחקירתו דייק החתן שעשה כן באופן "לא קבוע" (עמ' 108 שורות 30-29 לפרוטוקול מיום 21.7.20). בסעיף 15 לתצהירו הצהיר החתן ששמר על קשר הדוק עם המנוח (ויתר משפחת בת הנתבעת) גם לאחר הגירושין (בשנת 2017) ואילו בעדותו

דייק שמאז הגירושין ביקר בדירת הנתבעת פעמים בודדות בלבד (עמ' 109 שורה 21 לפרוטוקול). כן העיד החתן שבתקופת נישואיו לבת הנתבעת התראה עם המנוח בדירת הנתבעת מספר פעמים באמצע השבוע. אם נכונה טענתו זו עולה התהייה מה היה לו לבקר את המנוח גם כשהוא שהה לעיתים רחוקות לכאורה בדירתו בXXX. פערים אלו בין התצהיר לעדות והתהייה שעלתה מעדותו פוגמים במידת האמון שניתן ליתן לגרסתו.

35. הגם שטענה הנתבעת שהמנוח המשיך להחזיק את דירתו רק למען זיכרון הוריו המנוחים וחשש להצהיר שאינו גר בה כדי לא לאבד אותה בעדותה הסבירה שדירתו לא הייתה חשובה לו (עמ' 31 שורה 19 ; עמ' 54 שורות 11-10 לפרוטוקול מיום 21.7.20). על כן, בין היתר, לדבריה לא שיפץ אותה.
קשה לקבל את טענתה זו. אמנם ניכר מצילום דירת המנוח שהיא הייתה מוזנחת ודלה ביותר ואולם הוכח שהמנוח התגורר בה כל השנים. בנוסף, טענה זו אינה מתיישבת עם עדות הנתבעת לפיה בעצמה שהתה בדירה עם המנוח כמאה פעמים וניקתה אותה (עמ' 33 שורה 21 ואילך לפרוטוקול). טענה זו גם אינה מתיישבת עם עדות הנתבעת לפיה לבקשת המנוח שבועיים לפני פטירתו היא שמה פעמיה עם ביתה לדירתו כדי לבדוק לבקשתו את מצבה. אם אכן הדירה לא הייתה חשובה לו מדוע שיתעניין במצבה גם במהלך אשפוזו? תהייה זו נותרה ללא מענה.

36. הוכח שהמנוח המשיך להחזיק בדירתו משום שהתגורר בה בסופי שבוע וכן למצער חלק מימי השבוע. כן הוכח שהמנוח שהה באמצע השבוע גם בדירת הנתבעת. גם אם לא ניתן לקבוע את היקף חלוקת זמנו באופן מדויק מסתבר בעיני שברבות השנים נהג המנוח לבלות את עתותיו באמצע השבוע יותר ויותר בדירת הנתבעת. מסקנה זו נלמדת מתעודת עובד הציבור, מעדות השכנה א' שהעידה שראתה את המנוח תדיר בחדר המדרגות, ומעדות החתן ששהה בדירת הנתבעת לעיתים קרובות מאז נישואיו לבת הנתבעת בשנת 2008. אמנם האמון בגרסתו נפגם כמפורט לעיל ואולם עדותו בנקודה זו מתיישבת עם עדות השכנות. ברם, אפילו נהג המנוח להתארח בקביעות אצל הנתבעת, אין בעובדה זו כדי ללמד על מגורים יחד, וודאי לא על ניהול משק בית משותף.

37. התובעת ביקשה לחזק את טענתה שהמנוח התגורר בדירתה מסיכום האשפוז מיום 1.8.18 בו פורט "מתגורר עם אשתו בקומה שנייה ללא מעלית" וכי "יש כלב מחוסן בבית". לעומתה טענו התובעים שהנתבעת היא מי שמסרה את הפרטים בעת אשפוזו עת לא הייתה למנוח שליטה על כך. כמו כן, בדו"ח ישיבת צוות רב תחומית שהתקיימה בבית החולים "הוד

אדומים" לאחר מכן ביום 17.2.19 (ת/1) נכתב שהמנוח מתגורר בXXX. מכאן, שלא ניתן ללמוד מהמסמך הרפואי ראיה חד משמעית בנוגע למקום מגוריו של המנוח.

38. העולה מהאמור הוא שהמנוח חילק את זמנו בעיקר באמצע השבוע בין דירתו לבין דירת הנתבעת. לא הוכח שהיה אילוץ כלשהו שחייב את המנוח להמשיך ולהחזיק בדירתו ולא נשמע כל הסבר הגיוני מדוע עשה כן תוך תשלום סכום חודשי לא מבוטל בסך של 1,310 ₪. הצדדים תמימי דעים שהמנוח חי בצמצום רב (ואף בסגפנות) ומשכך הסבר הנתבעת לפיו המשיך להחזיק בדירה משך כמעט שני עשורים אך לזכר הוריו המנוחים שגרו בה (סעיף 6 לתצהירה) אינו מסתבר בעיני ואינו מתיישב עם טענת הנתבעת שהדירה לא הייתה חשובה לו. בעדותה אף הסבירה שתפיסת עולמה היא שבני זוג צריכים להתגורר בשתי יחידות נפרדות (עמ' 26 שורה 16 ואילך לפרוטוקול). בהתחשב במכלול העובדות והראיות מסתבר בעיני שלא היה למנוח אילוץ אובייקטיבי כלשהו בעטיו התגורר בנפרד מהנתבעת בדירתו.
השתכנעתי שהמנוח בחר בדרך זו כדי לשמר את מגוריו בנפרד מהנתבעת. ויודגש שאין המדובר במצב בו חילקו בני הזוג את זמנם בין שתי הדירות, אלא במצב בו המנוח נהג להתגורר בסופי השבוע ובחגים וכן למצער חלק מהשבוע <u>בנפרד</u> מהנתבעת בדירתו ובחיק משפחתו.

39. בתי המשפט הכירו בקיום רכיב המגורים המשותפים גם אם התקיים "פעם אצלה ופעם אצלו" [בע"מ 3497/09 **פלוני נ' פלונית** (פורסם בנבו, 4.5.2010), (להלן: "**פרשת פלוני**"); **פרשת שוקרון**] ובלבד שבני הזוג חיו יחד בשתי הדירות.
ראו תמ"ש (ת"א) 35924/99 **ד' ו' נ' י.א.** (פורסם בנבו, 15.5.06)] בו סיכם כבוד השופט שוחט את הדברים: "**רכיב זה** (של המגורים המשותפים – א.ב.ד) **היווה ומהווה גם היום תנאי מוחלט, מהותי ובסיסי שבלעדיו אין הכרה במערכת יחסים בין בני זוג כיחסים של 'ידועים בציבור'. ודוק! ההקלה בדרישה הכניסה למעמד האמור, עליה עמדתי לעיל בפתח דברי, כיוונה להקלה בדרישה למקום מגורים משותף <u>אחד</u> וקבוע. העדרו של מקום כזה כמקום קבוע ששני בני הזוג מתגוררים בו לא שלל את האפשרות להיחשב כידועים בציבור. ואולם! אין הקלה ואין ויתור על דרישת <u>המגורים</u> ודי אם היא מתקיימת 'פעם אצלה' 'פעם אצלו'. בפרשת שוקרן (שם) לא התגוררו בני הזוג במקום אחד קבוע אלא לעתים בדירת הגבר ולעתים בדירת האשה. עם זאת, יסוד המגורים המשותפים התקיים. הדברים שנאמרו בפרשת וודק נ' צבעוני (שם) "<u>לפי הבנת הבריות, אינה יכולה להיות אחרת מאשר חיים משותפים בדירה אחת, לא שזה יחיה בדירה משלו, וזה יחיה בדירה משלו, ואחד יבקר וישהה אצל השני רק לעתים מזומנות</u>" יפים גם בימינו אנו, ובלבד שהגבר והאשה <u>יגורו ויחיו יחד</u>, בין בדירתו של הגבר בין בדירתה**

של האשה ואפשר גם לסירוגין בדירת הגבר ובדירת האשה. זאת ועוד כשסטתה הפסיקה מדרישת המגורים המשותפים עשתה זאת במקרים מיוחדים" (ההדגשות במקור – א.ב.ד).

40. בעניינו, לא חילקו המנוח והנתבעת את מגוריהם המשותפים "פעם אצלו ופעם אצלה", אלא המנוח חילק את זמנו בין מגוריו בדירתו בנפרד מהנתבעת לבין שהות בבית הנתבעת. אמנם כבוד השופט י. כהן אף הלך כברת דרך נוספת מזו שהובעה בפסיקה וקבע שבנסיבות "הולמות וחריגות" ניתן לראות בבני זוג כידועים בציבור הגם שגרו בשתי דירות נפרדות ולא לנו יחד בכל הלילות [ת"ע (כ"ס) 3600/07 **ד' ר' נ' א' ל'** (פורסם בנבו, 9.9.07)]. עם זאת, נסיבות המקרה דנא אינן באות בגדרם של אותם מקרים חריגים בהם ניתן להכיר במגורי בני הזוג בדירות נפרדות כניהול בית משותף. כפי שיפורט להלן, שוכנעתי שהקשר שהתפתח ביניהם לא התאפיין בהיבט שיתופי מבחינה כלכלית ומבחינה משפחתית ואישית. הנה כי כן, אפילו נהג המנוח להתארח בקביעות אצל הנתבעת לאורך תקופות שונות ואף ממושכות, אין בעובדה זו, כשלעצמה, כדי ללמד על מגורים משותפים, וודאי לא על ניהול משק בית משותף.

העדר רכיב משק בית משותף

41. חיזוק לכך שלא התקיים בין המנוח לבין הנתבעת רכיב "המגורים המשותפים" הנדרש לצורך ההכרה בהם כידועים בציבור נמצא גם בכך שלא עלה בידי הנתבעת להוכיח שמערכת היחסים שנוצרה ביניהם התאפיינה בניהול כלכלי של יחידת מגורים משותפים, של יחידה משפחתית משותפת כפועל יוצא של חיי משפחה משותפים, כנהוג וכמקובל בין בעל ואישה.

42. אין חולק שהנתבעת והמנוח לא ניהלו חשבון בנק משותף או ביטוח משותף (עמ' 12 שורה 28 לפרוטוקול). אין גם חולק שחוזה השכירות של דירת הנתבעת היה על שמה בלבד וכל חשבונות החזקת דירתה היו גם הם על שמה בלבד. המנוח והנתבעת מעולם לא שיתפו איש את רעהו במשכורותיהם, ולא נטען (וממילא לא הוכח) שהמנוח והנתבעת חלקו או רכשו נכס או דבר מה אחר במשותף (אף לא מטלטלין). אמנם העדר קיומו של רכוש משותף אינו מלמד בהכרח על העדר קשר של ידועים בציבור, אולם בנסיבות העניין עובדה זו מחזקת את המסקנה שלא התנהל קשר זוגי כשל ידועים בציבור בין הנתבעת לבין המנוח.

43. פרט לאמרי פיה של הנתבעת לפיה העביר לה המנוח כספים במזומן לצורך השתתפות בתשלום שכר דירתה והוצאות החזקתה, וכי פרע בעצמו תשלומים של חשבונות, למעשה אין כל אינדיקציה המלמדת שהם יצרו קופה משותפת (אף לא רעיונית) להוצאותיהם או שהמנוח אכן השתתף בהוצאות ובתשלומים של דירת הנתבעת. ראשית, לא עלה בידי הנתבעת להוכיח את טענתה לפיה המנוח נהג להתנהל במזומן. לכאורה יכולה הייתה הנתבעת להוכיח בקלות

את טענתה זו בעזרת תדפיסי חשבונות הבנק של המנוח מהם ניתן היה ללמוד אם היה נוהג למשוך כספים בסכומים גדולים במזומן כפי שטענה, או אם ביצע רכישות ושילם תשלומים בהוראות קבע ובכרטיסי אשראי. שנית, לא עלה בידי הנתבעת להוכיח את טענתה לפיה נהג המנוח להעביר לידיה כספים במזומן לצורך השתתפות בתשלומים של שכר הדירה והתשלומים. הנתבעת לא פירטה האם שילמה את שכר דירתה במזומן או שמא (כנהוג) בהמחאות שהוחזקו בידי המשכיר. כך לא פירטה האם את הכספים שהעביר לידיה לכאורה המנוח כהשתתפות בתשלום מחצית משכר הדירה העבירה למשכיר או הפקידה בחשבונה, ולא צירפה תדפיסי בנק מחשבונה. תדפיס חשבון בנק של הנתבעת יכול היה אף הוא לסייע לה בהוכחת טענתה לתשלומים שבוצעו על ידי המנוח כולם במזומן. כך למשל תדפיס חשבון העו"ש שלה יכול ללמד שלא נפרעו מחשבונה תשלומים של החזקת הדירה (שכן לשיטתה נפרעו על ידי המנוח במזומן). בחירת הנתבעת שלא להביא את הראיות רובצת לפתחה ונזקפת לחובתה. כידוע, הימנעות התובעת להביא ראיה לטובתה שבהישג ידה מחייבת את המסקנה כי הבאת הראיה הייתה פועלת נגדה [ע"א 5842/92 **פלוני נ' אלמוני** פ"ד מח(3) 837, 841-840].
גם אם אקבל את גרסת הנתבעת לפיה המנוח הוא שפרע במזומן את כל החשבונות שצורפו על ידה לתצהירה הרי שלא די בתשלומים הספורדיים הנטענים כדי להוכיח ניהול כלכלי של מגורים משותפים.

44. לא עלה בידי הנתבעת להוכיח גם שהמנוח רכש לה מתנות. הנתבעת לא פירטה אילו מתנות קיבלה מהמנוח ולא צירפה כל אסמכתא להוכיח את טענתה.
אף המתנה הנטענת לחתונת הבת בסך של 40,000 ₪ שהתקבלה כנטען מהמנוח ניתנה לכאורה על ידו במזומן ולא צורפה כל אסמכתא להוכחתה. לטענת הזוג הכספים שהתקבלו מהמנוח במתנה לא הופקדו בחשבון הבנק של מי מהם והם עשו שימוש בכספים במזומן. בהעדר אסמכתא לקבלת המתנה ניתן היה להוכיחה לכאורה בעזרת צו המופנה לחשבונות הבנק של המנוח אם אכן משך המנוח סכום זה במזומן בסמוך למועד החתונה אך שוב כך לא נעשה. בהקשר זה יודגש שלשיטת הנתבעת, בתה וחתנה מתנת החתונה הנטענת התקבלה <u>מהמנוח</u> ולא מהמנוח והנתבעת כזוג, וגם בכך יש לשלול את קיומה הנטען של יחידה כלכלית משותפת. המסקנה המתחייבת אפוא היא שלא הוכח ניהול כלכלי של מגורים משותפים.

45. לאחר תום שלב ההוכחות עשה בית המשפט ניסיון להביא את הצדדים לפשרה. הצדדים טענו שאין להם מידע בנוגע להיקף העיזבון (שרובו ככולו הוא כספים שצבר המנוח בחשבונות הבנק וזכאות לפנסיה). על מנת לאפשר את הניסיון להגיע להבנות ניתנו לבקשת הצדדים צווים לבנקים בו ניהל המנוח את חשבונותיו על מנת לקבל מידע בנוגע לכספים שצבר שם. או אז התגלה לתובעים שהנתבעת משכה כספים בהיקף ניכר מחשבונות הבנק של המנוח בסמוך

למועד פטירתו. בעקבות כך נעתר בית המשפט לבקשת התובעים והורה על קיום דיון הוכחות נוסף לחקירת הנתבעת בסוגיה זו וכן הותר לה להגיש תצהיר נוסף בנוגע לכך. התובעים סבורים שהנתבעת נטלה שלא כדין וללא רשות את הארנק של המנוח בעת אשפוזו, שם מצויים היו לטענתה 10,000 ₪ במזומן וכרטיסי בנק עם הקוד הסודי.

46. בהמשך לכך הגישה הנתבעת למעשה את תצהירה השלישי ובו טענה לראשונה שלאחר אשפוזו העביר לידיה המנוח בחודש 9/18 את "שני כרטיסי האשראי שלו מבנק הפועלים ומבנק לאומי" ואת הקוד הסודי שיאפשר לה למשוך במקומו כספים מחשבונותיו לכל צרכיה (סעיף 2 לתצהירה מיום 16.11.20). מדובר ב"גרסה כבושה" שלא נטענה, אף לא ברמז, בהתנגדות, בתצהיר העדות הראשית, בתצהיר המשלים (שהותרה הגשתו המאוחרת) ובחקירת הנתבעת. כבר נאמר: "**הכלל הוא: עדות כבושה, ערכה ומשקלה מועטים ביותר, משום שה"כובש עדותו", חשוד, מטבע הדברים, על אמיתותה**" [י.קדמי "**על הראיות**", 2009 , חלק ראשון עמ' 501-500 , וראו יישום של הכלל האמור בהליך אזרחי בע"א 14047-10-14 **נסים נפתלי נ' עיריית תל אביב יפו** (פורסם בנבו, 7.3.16)].
מעבר לכך נפסק שעדות כבושה עשויה להוות חיזוק לעדות הצד שכנגד [ע"פ 365/81 **אושרי נ' מדינת ישראל**, פ"ד לח(1) 13, סעיף 18 לפסה"ד].

47. הכלל האמור מקבל משנה תוקף במקרה שלפנינו שבו לא ניתן הסבר כלשהו של הנתבעת ל"כבישת" גרסתה, וכשנשאלה מדוע לא הופיעה הגרסה האמורה קודם לכן השיבה "שלא נשאלה" (עמ' 101 שורה 14 ; עמ' 113 שורה 21 לפרוטוקול). בסיכומים הסבירה שמדובר בפרק זמן קצר מתוך 17 שנות יחסים ועל כן לא "נכנסה לפרט הזה" (עמ' 177 שורות 23-18 לפרוטוקול). אינני מקבלת את הסבריה של הנתבעת. מדובר בנקודה מהותית למשפט אשר לכאורה יכולה הייתה לחזק את גרסתה באשר לתלות הכלכלית במנוח ובנשיאה המשותפת בהוצאות דירתה בהן לכאורה המשיך לשאת אף בתקופת אישפוזו. הדברים מקבלים משנה חשיבות כאשר אין בידיה כל ראיה לתמוך בטענתה שהמנוח נשא בתשלומים כלשהם במזומן.

48. יתרה מכך, הכלל האמור נכון במיוחד במקרה שלפנינו שבו גרסתה החדשה של הנתבעת סותרת את גרסתה הקודמת. כשנשאלה הנתבעת בחקירתה הכיצד עלה בידיה לממן את תשלום עלות המצבה שהקימה לקבר המנוח (בסך של 14,000 ₪) בתחילה התחמקה ממתן תשובה, לאחר מכן השבה "בבית היה לי כסף" ש"נתנה לי בת שלי" (עמ' 78 שורות 21-20 לפרוטוקול). ההתרשמות הישירה מעדותה הייתה שבהעדר יכולת כלכלית עצמאית למימון המצבה נאלצה הנתבעת להיעזר בבתה שהכנסתה גבוהה משלה (עמ' 78 שורה31- עמ' 79 שורה 19 לפרוטוקול). גם בתה העידה שהיא שהעבירה לאמה את הסכום לתשלום "משכתי כסף

מהכספומט בכמה פעימות והבאתי לה במזומן" (עמ' 127 שורה 22 לפרוטוקול). לאחר קבלת התדפיסים התברר שבמועד פטירת המנוח משכה הנתבעת מחשבונותיו סך של 40,000 ₪. מאליו מובן שבמצב דברים זה לא היה עליה להיעזר בבתה כדי לפרוע את תשלום המצבה והיא לא דייקה בעדותה כדי להרחיק את עצמה ממשיכת הכספים מחשבונות המנוח. רק כאשר התגלה הדבר פיתחה הנתבעת את גרסתה ואז טענה לראשונה שבתה רצתה לממן את עלות המצבה כאות לרגשות שלה למנוח (עמ' 11 שורות 6-4 לפרוטוקול). הנתבעת שינתה ופיתחה את גרסתה בעניין זה ויש בכך כדי לפגום באמינותה פגימה משמעותית. יש לזכור גם שאין למעשה ראיה כלשהי התומכת בגרסתה החדשה של הנתבעת לפיה העניק בידיה המנוח את כרטיסי האשראי שלו ואפשר לה לעשות בהם שימוש, והיא מבוססת באופן מלא על עדותה היחידה של הנתבעת.

49. סתירה נוספת ומהותית שעלתה מגרסתה החדשה של הנתבעת נגעה לידיעתה (או העדר ידיעתה) את היקף הכספים בהם החזיק המנוח בחשבונותיו. הנתבעת העידה שהמנוח נהג לקרוע את תדפיסי חשבון הבנק מיד עם קבלתם "הוא לא אסף אותם, הוא מיד קרע אותם, הוא לא רצה שמישהו ראה מסמכים שלו. ככה. תמיד היה" (עמ' 47 שורות 12-11 לפרוטוקול). לאחר שהתגלה דבר משיכות הכספים מחשבונותיו, משהיה כבר ברור שבניגוד להצהרותיה לנתבעת מידע בדבר המצוי בחשבונות המנוח שינתה היא שוב את גרסתה והצהירה "ידעתי שלא' יש הרבה כסף בבנק" (סעיף 9 לתצהירה השלישי) ובעדותה השיבה "תמיד ידעתי שיש לו כסף, כי הוא הראה לי את הדפים מהבנק" (עמ' 101 שורות 22-21 לפרוטוקול).

50. גרסתה המקורית של הנתבעת הייתה שלא הייתה לה גישה לחשבונות הבנק של המנוח והיא לא ידעה מה מצב זכויותיו. גם אם הייתי מקבלת את גרסתה הכבושה לפיה מסר בידיה המנוח בעת אשפוזו את כרטיסי האשראי שלו עם הקוד הסודי ניתן הרי ללמוד מכך שגם לשיטתה במשך כל שנות הזגויות הנטענות בחר המנוח שלא לאפשר לה גישה לחשבונותיו ולא מסר לה מידע בקשר לזכויותיו. לפי גרסתה הכבושה רק כאשר המנוח היה מאושפז הוא מסר בידיה את כרטיסי האשראי וממילא בדרך זו יכולה היתה לקבל את המידע בדבר הכספים שצבר בחשבונותיו. קרי, משך כל שנות הזוגיות הנטענות בחר המנוח שלא לשתף את הנתבעת במידע ולא לאפשר לה גישה לחשבונותיו וכשעשה כן לראשונה היה זה בעת אשפוזו וסמוך לפני פטירתו ולא כדי לייצר שיתוף אלא כי היה מרותק למיטה.

51. בעדותה אף הוסיפה טענה כבושה נוספת שלא הועלתה אף בתצהירה השלישי "אני בכלל רציתי לסגור את החשבון הזה, א' אמר לי שאם יקרה משהו תיקחי את כל הכסף מבנק הפועלים" (עמ' 126 שורות 6-5 לפרוטוקול). אמירה נטענת זו של המנוח כל כך מהותית למשפט משיש בה להוכיח לכאורה את רצונו להוריש את עיזבונו לנתבעת וממילא את טיב

היחסים בניהם כידועים בציבור [פרשת **נסיס**, ראו סעיף 17 לעיל]. לפיכך לא אך שמשקלה של עדות כבושה זו הוא אפסי אלא הנתבעת חשודה על אמתותה של הטענה ובכך פגימה נוספת באמון שניתן ליתן לגרסתה.

52. זאת ועוד. עלה מעדות הנתבעת שהמנוח החזיק למעשה בשני כרטיסי אשראי. עולה התהייה מדוע אפוא לא פרע את תשלומי החזקת דירתה באמצעות כרטיס אשראי (כפי שהסתבר ששילם את דמי השכירות החודשיים לחברת עמידר) ומדוע כנטען שילם אותם במזומן או העניק לה כספים במזומן. אם ידעה הנתבעת שהמנוח החזיק שני כרטיסי אשראי יכולה הייתה לבקש את הפירוט שלהם על מנת לחזק את טענותיה בדבר נשיאה בתשלומים ובהוצאות משותפות וברכישת מזון וכלכלה כנטען על ידה. גם אם לדבריה לא עשה המנוח שימוש תדיר בכרטיסי האשראי (השוו עם עדותה בעמ' 46 שורות 16-15 לפרוטוקול שם העידה שתשלום לחברת עמידר ותשלומים מעטים נוספים ביצע המנוח באמצעות כרטיס אשראי) הרי שפירוט התשלומים שביצע בעזרת כרטיסי אשראי היה מחזק אף גרסה זו. להשלכות אי הבאת הראיה התייחס בית המשפט לעיל. יש לזכור בהקשר זה שהנתבעת הייתה לכאורה היחידה שידעה על כך שהמנוח החזיק כרטיסי אשראי והייתה למעשה הצד בעל הגישה הטובה ביותר אל הראיות.

53. כאן המקום להדגיש שעדות הנתבעת הותירה עלי רושם שלילי. עדותה הייתה מבולבלת, לא עקבית, מתחמקת, מתגלגלת ומשתנה ועלו בה תהיות וסתירות מהותית. ריבוי הגרסאות בשלושה תצהירים אינו מלמד אחרת ופוגם באמינותה. מהתרשמותי הישירה והבלתי אמצעית מעדותה מדובר בעדות שכל תכליתה לייצר גרסה כדי לתמוך בטענה להכרה כידועה בציבור. דרך הילוכה של הנתבעת לימדה על גרסאות שנולדו במענה לשאלות קונקרטיות שהוצגו בפניה, על מנת ליישב הצורך להכרה כידועה בציבור. אופן מתן התשובות שיוו חוסר מהימנות והעדר קוהרנטיות. אין הדברים מכוונים בהכרח לתוכן עדותה של הנתבעת, שלוותה באי בהירות ובניסיון להיצמד לגרסה הנוחה בעיניה בזמן נתון, כי אם לדרך המתחמקת במתן התשובות ובעיקר לאופן התנהלותה בזמן אמת.

הפן הסובייקטיבי של מערכת היחסים

54. על מנת שאדם ובת זוגו ייחשבו בני זוג הידועים בציבור, לא די בכך שהם ינהלו קשר רומנטי אשר אינו מתקיים במחשכים ורחוק מעיני הזולת, כי אם עמידה בשורה של מבחנים אשר אינה מתקיימת בענייננו. בהתאם לפסיקה, כמובא לעיל, על בית המשפט להתייחס בעיקר לפן הסובייקטיבי של מערכת היחסים, היינו - כיצד ראו בני הזוג עצמם, האיש והאישה, את מערכת היחסים שביניהם. כזכור, יש לנקוט משנה זהירות ביחס לבחינת עמדתו המשוערת של המנוח היות שכבר איננו עמנו, ואינו יכול להעיד בפני בית המשפט ולהביא את גרסתו

ועמדתו. כך נקבע כי: "**בשל המשקל הרב שניתן בפסיקה לתפיסה הסובייקטיבית של יחסי בני הזוג בינם לבין עצמם, לעומת מה שמשתקף כלפי חוץ בעיני הבריות, ניתן להסתייע מבחינה ראייתית בעדותם של בני הזוג - כששניהם בחיים - בכל הנוגע לתפיסתם את מערכת היחסים ביניהם ובמקרה של מות אחד מהם בעדותו של בן הזוג הנותר בחיים. עם זאת "...** <u>**בתביעה נגד עזבון כשבן הזוג השני איננו עוד בחיים יש לנהוג זהירות מרובה בעדותו של הנשאר בחיים ולדרוש סיוע בלתי תלוי וללא דופי התומך בגירסתו**</u>**"**". [פרשת **שוקרן**, שם; (ההדגשה שלי – א.ב.ד)].

55. ב<u>עמ"ש (חי') 1714-09-13</u> **נ' ח' נ' עיזבון המנוח ר' ח' ז"ל** (פורסם בנבו, 31.7.14) פסקה כב' השופטת יעל וילנר כי ההכרה בבני זוג כ"ידועים בציבור", נועדה, בין היתר, להקנות לבני הזוג מעמד כשל נשואים בהתייחס לחובות ולזכויות המוטלות עליהם. לפיכך, להכרה זו יהיה מקום רק במקרים בהם מוכח כי בני הזוג התכוונו להחיל על מערכת היחסים ביניהם את מכלול החובות והזכויות של דיני הנישואין והגירושין, כמו שיתוף בנכסים, זכויות פנסיה, תשלום מזונות, זכויות ירושה ועוד.

כמו כן, לדבריה, "**לא די בכך שאחד מבני הזוג מעוניין בהחלת מערכת יחסים של זכויות וחובות. על מערכת היחסים בין בני הזוג להיות** <u>**הדדית**</u>**, לרבות, לגבי הכוונה לקשור עצמם במערכת חובות וזכויות כשל בני זוג נשואים, על כל המשתמע מכך**. (ההדגשה שלי – א.ב.ד.)"

56. הוכח לפני שבין המנוח לבין בני משפחתו התקיים קשר קרוב ורצוף. המנוח נפגש עם מי מהם כמעט מידי שבת וחג, והשתתף בכל האירועים המשפחתיים והשמחות. הוכח גם שכאשר היו למנוח בנות זוג בעבר הן היו מתלוות אליו למפגשים ולאירועים.
אין למעשה חולק שהמנוח הסתיר את יחסיו עם הנתבעת מכל בני משפחתו ומכריו. הנתבעת לא כפרה ולא הפריכה את טענת התובעים לפיה גם כאשר נפגשו הצדדים לראשונה לצד מיטת חוליו של המנוח כשהיה מאושפז בבית החולים (גם בהדסה ולאחרן מכן גם בהוד אדומים) סילק אותה המנוח מעל פניו. התובעת 2 פירטה בסעיף 11 לתצהירה: "זכורה לי תמונה בה נכחתי, עת ביקרתי את המנוח בבית החולים יד אדומים. המבקשת הגיעה לפתע לבקר את המנוח. משראה המנוח את המבקשת מול עיניו, כעס עליה וסילק אותה מהמקום וביקש שלא תגיע אליו" וחיזקה את דבריה בעדותה (עמ' 32 שורות 16-24 לפרוטוקול מיום 23.7.20).
לשאלה מה אמר לו המנוח כאשר הוא פגש לראשונה את הנתבעת השיב התובע 3: "מה א' אמר לי? אני באתי ישבתי ליד המיטה שלו הוא היה לבד, ופתאום היא הגיעה אני חושב עם בגדי עבודה של הבית חולים או משהו כזה, אומרת לי "שלום, אני קוראים לי ככה וככה, אני

חברה שלו", ואז הוא עונה לה, אמר "עופי מפה. עופי, תפסיקי לבלבל את המוח" (עמ' 68 שורות 4-7 לפרוטוקול).

האחיינית א' תיארה בעדותה שלאחר שנפגשה עם הנתבעת לראשונה בבית החולים הדסה והנתבעת אמרה לה "אנחנו בקשר כבר שמונה עשרה שנים" (עמ' 73 שורה 3 לפרוטוקול) היא פנתה למנוח בשאלה מיהי והוא השיב לה בתנועת יד מבטלת "עשה לי ככה ביד, כאילו אל תשאלי אותי, אל תשאלי אותי" (שם, שורה 21).

הנתבעת לא כפרה בטענותיהם ולא הפריכה אותן והשתכנעתי שהם העידו דברים כהווייתם ללא כחל ושרק. העולה מהאמור הוא שלא אך שהמנוח הסתיר את הנתבעת ואת יחסיו עמה מכל בני משפחתו וממכריו, עמם קיים יחסים קרובים ורצופים, אלא אף נמנע מלהכיר ביניהם בהזדמנות הראשונה שנפגשו בעל כורחו ולספר להם על יחסיו העמוקים עמה לכאורה. קרי, גם בשעותיו הקשות הסתיר המנוח את דבר היחסים הנטענים עם הנתבעת מקרוביו ועשה כן בעקביות לאורך תקופת אשפוזו גם בבית החולים הדסה ולאחר מכן גם בבית החולים הוד אדומים.

על מנת ששניים יקשרו שותפות גורל נדרשת גמירת דעת אצל שניהם כי זו כוונתם. קשה אפוא לקבל במצב עובדתי זה את הטענה שהמנוח ראה את יחסיו עם הנתבעת כיחסים של בני זוג נשואים.

57. לא אך שמערכת היחסים של המנוח עם הנתבעת הוסתרה על ידו מעיני כל קרוביו ומכריו, אלא הוא הסתיר אותה גם מהרשויות. אין חולק שהמנוח הצהיר על עצמו "רווק" בכל הדיווחים לחברת עמידר, וכן בתביעות שהגיש לקבלת קצבאות מאת המוסד לביטוח לאומי. לטענת הנתבעת המנוח ביקש בדרך זו לשמור על דירתו. במצב דברים כזה שבו אין תיעוד כלשהו או הכרה כלשהי של היחסים ביניהם אך סביר הוא שהמנוח היה דואג להבטיח את זכויות בת זוגו (מזה כשני עשורים כנטען) בדרך כלשהי. אלא שכך לא נעשה.

הנתבעת לא טענה וממילא לא הוכיחה קיומה של פעולה משפטית כלשהי, מצידה או מצד המנוח, אשר יש בה כדי ללמד על טיב הקשר הרציני שלהם. כך למשל הכירה הפסיקה ברישום צוואה לטובת בן הזוג, הסבת פוליסת ביטוח החיים לבן הזוג כנהנה כעובדות להן יש ליתן משקל רב בבחינת הסוגיה [פרשת **נסיס**, עמ' 695; ה"פ (ת"א) 157/87 **סלם נ' כרמי**, פ"מ תשנ"ב (2) 69, 77]. המנוח והנתבעת לא ערכו הסכם כלשהו המסדיר את יחסיהם, או את חלוקת עיזבונם לאחר פטירתם בדרך של צוואה. המנוח גם לא פירט את הנתבעת כמוטב בקרן הפנסיה שלו. הנתבעת מצדה לא טענה שהיא מינתה את המנוח כמוטב בקרנות שהיא מחזיקה. לא נטען גם לקיומם של מכתבים או דברי דואר שנשלחו אי פעם לנתבעת ולמנוח במשותף כבני זוג. אין מכתבים שכתבו המנוח והנתבעת זל"ז (או לכל נמען אחר) מהם עולה שהם מנהלים יחסים של בני זוג או תא משפחתי משותף. אין בנמצא גם מסמכים המלמדים שהנתבעת הוכרה כידועה בציבור של המנוח על ידי גופים אחרים (כגון קרן הפנסיה של המנוח או המוסד לביטוח לאומי).

58. בהתנגדותה למתן צו הירושה התייחסה הנתבעת לסוגיית הנישואין והצהירה היינו מבוגרים ללא ילדים ו"לא ראינו צורך להתחתן באופן פורמאלי" (סעיף 5). בעדותה שינתה את גרסתה והעידה שלא נישאו זל"ז משום שהיא לא הייתה מעוניינת בכך (עמ' 23 שורה 10 לפרוטוקול). לא נטען שהייתה למנוח מניעה דתית או אחרת לשאת את הנתבעת לאישה מאז שהתגיירה לטענתה בשנת 2005, ומכאן שהמנוח והנתבעת יכלו בנקל למסד את יחסיהם לו היו מעוניינים בכך (כפי שטענה בעצמה, שם, בשורה 5). משאלו הם פני הדברים הרי שיש להטיל נטל ראיה נכבד על כתפי הטוען להיותם ידועים בציבור על אף העדר מיסוד הקשר ביניהם. נטל זה לא עלה בידי הנתבעת להרים. מהעובדה שהמנוח הסתיר את יחסיו עם הנתבעת מפני כל קרוביו ומכריו מתבקשת המסקנה שהוא לא חפץ במיסוד יחסיהם והוא לא ראה את עצמו כבן זוג נשוי או שהתכוון ליתן ליחסיהם תוקף משפטי מחייב כשל בני זוג נשואים.

59. המנוח, כנזכר, לא ערך צוואה ולא ביקש להנחיל לנתבעת חלק בעיזבונו לאחר לכתו לבית עולמו. המנוח גם בחר שלא להגדיר את הנתבעת כמוטבת באף אחת מן הקרנות או הקופות בהן הוחזקו כספים על שמו ועבורו. המנוח הסתיר את קיום מערכת יחסיו עם הנתבעת מכל קרוביו ומפני הרשויות והמשיך להחזיק במגורים בדירתו.
השמירה על דירת המגורים הנפרדת, הסתרת מערכת היחסים מקרוביו ומהרשויות, העדר תא כלכלי משותף ואי הבטחת מעמדה וזכויותיה של הנתבעת בדרך כלשהי מלמדים על העדר כוונה סובייקטיבית של המנוח להחיל על מערכת היחסים ביניהם זכויות וחובות כשל בני זוג נשואים, על כל המשתמע מכך.

60. הנתבעת טענה שהמנוח כינה אותה אשתי. חברתה העידה ששמעה את המנוח מכנה כך את הנתבעת בשנת 2004 והנתבעת ביקשה לחזק את גרסתה גם מהמסמכים הרפואיים. אמנם במסמך סיכום האשפוז מיום 1.8.18 אכן נכתב "אשתו נכחה". קרי, הנתבעת נכחה בבדיקה ואולם אין מידע מי מסר את הפרט שמדובר לכאורה באשת המנוח. התובעת 2 העידה שכאשר פנתה לקבל מידע אודות המנוח בעת אשפוזו בבית החולים הדסה עין כרם השיבו לה הרופאים "אמרו לנו שהוא עירי" (עמ' 43 שורה 11 לפרוטוקול מיום 23.7.20) ושלאחר פטירתו פנו אליה (ולא אל הנתבעת) על מנת לקבל הסכמה לתרומת אביריו של המנוח (עמ' 42 שורות 10-15 לפרוטוקול).
בדו"ח ריכוז הנתונים לתקופת שהיית המנוח בבית החולים הוד אדומים (שצורף כנספח 8 לתצביר עדות ראשית של הנתבעת) מכונה שוב הנתבעת כ"אשתו" ובו מפורטים רק ביקוריה את המנוח בתקופת שהייתו שם, מבלי שיש פירוט בנוגע לביקורים שביקרו אותו אחרים.

מהימנה עלי עדות התובעים לפיה מי מהם ביקרו את המנוח בתדירות כזאת או אחרת באשפוזיו. עדותם הייתה בהירה וקוהרנטית וניכר שהם מתארים את הדברים כהווייתם. התובעת 2 העידה שביקרה את המנוח מידי שבוע כשהיה מאושפז בבית החולים הוד אדומים ולמעלה מ- 18 פעמים. לשאלה האם הצוות הכיר אותה השיבה: "סביר מאוד להניח, לא חתמתי כרטיס שם חבר'ה, אני אחיינית של א' מ' הגעתי לבקר אותו, להבדיל" (עמ' 34 שורות 11-12 לפרוטוקול). הנתבעת אינה חולקת על כך שהתובעת 2 ביקרה את המנוח (כך לא כפרה שהתובעת 2 ביקרה בבית החולים באותו אירוע שפורט על ידה ובו סילק המנוח את הנתבעת) ולכל היותר היא חולקת על תדירות הביקורים. אלא שעובדת ביקוריהם את המנוח לא מפורטת בדו"ח. השאלה מה הסיבה שרק ביקורי הנתבעת את המנוח פורטו בדו"ח ואילו ביקורי בני המשפחה האחרים לא פורטו בו נותרה ללא מענה משלא זומנו לחקירה עורכי הדו"ח או מי מהצוות שטיפל במנוח.

בהעדר כל אינדיקציה מי מסר לכתחילה בבתי החולים את המידע לפיה הנתבעת היא אשת המנוח ובהעדר פירוט של ביקורי קרובים אחרים, ומשלא זומן לעדות מי מעורכי הדו"ח או מי שטיפל בשעתו במנוח קשה ליתן משקל רב לאמור בדו"ח.

ודוק. הכיתוב "אשת המנוח" אינו אלא עדות שמיעה. אותו מטפל או רופא שמע ממאן דהוא שמדובר לכאורה באשת המנוח. הנתבעת נמנעה מלזמן לעדות את מי ששמע לכאורה על מנת להבהיר ממי שמע זאת, האם מהמנוח בעצמו או מהנתבעת.

עדות כזאת בוודאי יכולה הייתה לשפוך אור על הסוגיה שבמחלוקת שכן בעזרתה לכאורה יכולה הייתה הנתבעת להוכיח את טענתה שהמנוח הוא שכינה אותה בפני הצוות כאשתו, ושאין מדובר בדברים ששמעו אנשי הצוות ממנה כטענת התובעים. כידוע, **"אי-הבאתו של עד רלוואנטי מעוררת, מדרך הטבע, את החשד, כי יש דברים בגו וכי בעל הדין, שנמנע מהבאתו, חושש מעדותו ומחשיפתו לחקירה שכנגד"** [ע"א 465/88 **הבנק למימון ולסחר בע"מ נ' סלימה**, פ"ד מה(4) 651, 658 - השופט גולדברג (1991); ראו גם ע"א 8382/06 **בוטח נ' כהן** (26.8.12) פסקה 28; בע"מ 2468/11 **פלוני נ' פלונית** (26.5.11) פסקה 7].

61. הנתבעת העידה בחקירתה "הוא ידע משפחה שלי. זה מספיק" (עמ' 14 שורה 25). המנוח שהסתיר את יחסיו עם הנתבעת מפני "עולמו" היה אכן מעורב בתא המשפחתי ובעולמה של הנתבעת. המנוח הכיר חברות של הנתבעת והכיר את משפחתה, התלווה אליה לאירועים ומפגשים של קרוביה ושל בני משפחתה. המנוח היה גם מעורב בחייה של בת הנתבעת וביום נישואיה עמד לצד הנתבעת כבן זוגה. עובדות אלו שבכוחן לכאורה ללמד על חיי משפחה עומדות מנגד לסירובו הבלתי מתפשר של המנוח לשלב את הנתבעת בעולמו ואף ליידעו על אודות יחסיו עמה ולאינדיקציות הנוספות שפורטו לעיל המחייבות את המסקנה שהמנוח לא התכוון להחיל על מערכת היחסים ביניהם זכויות וחובות כשל בני זוג נשואים. כידוע, וכנזכר לעיל, לא כל מודל ביחסי בני זוג עולה כדי יחסים של ידועים בציבור **"שכן תיתכן בהחלט**

קרבה רגשית בין איש ואשה תוך קשר נפשי של חברות קרובה, לרבות פרק חיים משותפים, ואף על פי כן לא תגיע לכלל מחויבות משפטית המצדיקה על פי דין הכרה כידועים בציבור ..."[ע"א 9755/04 **ביטון נ' קצין התגמולים** (פורסם בנבו, 31.8.2008)]. אך לאחרונה שלל בית המשפט את ההכרה בבני זוג הורים לילדים משותפים כבני זוג ידועים בציבור, הגם שחלקו את אותו יצוע מעת לעת [בל (ת"א) 10632-01-20 **ברדה נ' המוסד לביטוח לאומי** (פורסם בנבו, 26.7.21)]. בהתחשב בכל העובדות ובכל נסיבות העניין ובאופן שבו ראה את הקשר המנוח באופן סובייקטיבי בעצמו, אף לשיטת הנתבעת, ובחירתו להסתיר את קיומו מפני קרוביו ומפני כל מוסדות ורשויות המדינה דומני שלא ניתן לקבוע שעלה בידי הנתבעת להרים את הנטל ולהוכיח באמת המידה הנדרשת "סיוע בלתי תלוי וללא דופי התומך בגירסתו" (פרשת **שוקרון**) שהמנוח תפס את מערכת היחסים ביניהם כמערכת יחסים של ידועים בציבור כדרישת הוראת סעיף 55 ל**חוק הירושה**. בין המנוח לבין התובעת התקיימה אמנם מערכת יחסים רבת שנים שהתבטאה בקשר של המנוח למשפחת הנתבעת להשתתפותו באירועים משפחתיים שלה לרבות טיולים משותפים בארץ. חרף זאת, לא שוכנעתי שהתקיימה ביניהם מערכת יחסים של מחויבות הדדית המאפיינת ידועים בציבור ואף לא שוכנעתי, כנזכר, שהם התגוררו יחדיו וניהלו משק בית משותף.

62. מסקנה זו מתחזקת לאור הצהרת המנוח בפני כל גורם רלוונטי שהוא רווק המתגורר בגפו. אף הנתבעת הודתה בחקירתה שגם היא לא הצהירה בזמן אמת על יחסיה הנטענים עם המנוח.

הנתבעת הודתה שהיא הצהירה על עצמה אלמנה בתביעות שהגישה למוסד לביטוח לאומי לקבלת קצבת הבטחת הכנסה ולאחר מכן בתביעתה לקבלת קצבת זקנה (עמ' 77 שורות 10-26 לפרוטוקול). הנתבעת לא טענה שהיא הצהירה בפני גורם כלשהו או גוף או מוסד כלשהו שהיא ידועה בציבור של המנוח או חולקת עמו חיי משפחה ומחקירתה עלה בבירור שהיא לא עשתה כן.

אין חולק גם שחוזה השכירות של דירתה נערך מולה כשוכרת יחידה ללא אזכור של המנוח (אשר לשיטתה חלק אתה את המגורים ואת התשלום משך 18 שנים), ולא נטען שהמשכיר ידע על מגוריו בדירה או הכיר אותו. עלה מחקירת הנתבעת וחקירת בתה שגם בבקשות לקבלת מלגות לסיוע בתשלום שכר הלימוד של הבת (לבית הספר התיכון ולאחר מכן לאקדמיה לXXXX) הן הצהירו שהן מתגוררות בגפן ולא הזכירו את מגורי המנוח עמהן (עמ' 131 שורה 28 – עמ' 132 שורה 32 לפרוטוקול).

63. הנה כי כן, גם כלפי רשויות המדינה וגופים שונים לא הציגו עצמם המנוח והנתבעת כידועים בציבור החולקים משק בית משותף. יתרה מכך, בהזדמנויות שונות שקדמו לפטירת המנוח

הצהירה הנתבעת טענה עובדתית העומדת בסתירה גמורה לזו הנטענת על ידה כעת ולפיה היא והמנוח ידועים בציבור מאז שנת 2001. כבר נפסק שתובע מושתק מלטעון להיותו ידוע בציבור של מנוח בימי חייו והתגורר עמו, אם טען קודם לכן, עת היה המנוח בין החיים, בפני מוסדות אחרים שאין לו בן זוג ושהוא מתגורר בגפו [ת"ע (ק"ג) 53441-09-16 **אלמונית נ' פלונית** (פורסם בנבו, 20.1.20)]. כפי שפורט בפסק דין זה הלכה היא שדוקטרינת ההשתק השיפוטי חלה לא רק כאשר נטענות מפי אדם טענות סותרות בפני ערכאות שיפוטיות שונות כי אם גם בפני רשויות מנהליות (וראו ההפניה לפסק דינו של כב' השופט עמית בבר"מ 8689/14 **הועדה המקומית לתכנון ובניה נ' מבני תעשיה בע"מ** (פורסם בנבו, 4.5.15) ופסק דינה של כב' השופטת וילנר בת"א (חי') 1072/04 **פרחאן זייד נ' הדר חברה לביטוח בע"מ גבעתיים**, (פורסם בנבו, 10.1.10)]. טענות הנתבעת בדבר היותה ידועה בציבור של המנוח, מגוריהם יחד וניהול משק בית משותף עמו אינן יכולות לעמוד אפוא נוכח הצהרותיה בפני המוסד לביטוח לאומי, והיא מושתקת מלהעלותן בפני בית משפט זה.

64. גם אם נאמר שהנתבעת אינה מושתקת לטעון טענה עובדתית סותרת בהליך דכאן בדבר היותה ידועה בציבור של המנוח, הרי שמתבקשת מאליה השאלה איזו מבין הגרסאות של הנתבעת משקפת את האמת.

על כתפי הנתבעת מונח נטל מוגבר כפול ומכופל להוכיח את היותה ידועה בציבור של המנוח. נטל זה מוטל על כתפיה "כמוציאה מחברה", נטל מוגבר הוא כשהיא מבקשת להוכיח את יחסיה עם המנוח לאחר פטירתו ומשלא ניתן לקבל את גרסתו.
הנטל רובץ על כתפיה גם לסתירת חזקת המגורים של המנוח בכתובתו הרשומה במרשם האוכלוסין ולהוכיח שדווקא הצהרתו שניתנה בחייו, ולפיו הוא מתגורר בגפו ואין לו בת זוג, היא ההצהרה שאינה משקפת את האמת, ואילו הצהרתה כעת, לאחר פטירתו של המנוח, היא המשקפת את האמת. נטל זה לא עלה בידי הנתבעת להרים.

65. יוער שהצהרות הנתבעת הן למוסד לביטוח לאומי והן לצורך קבלת הגמלה נועדו לקבל הטבות כלכליות. בתצהיר תמיכתה להתנגדותה למתן צו ירושה הצהירה הנתבעת שלא אך שהמנוח השתתף בהוצאות הבית והכלכלה (סעיף 7) אלא שהוא עזר לבתה מבחינה כלכלית ו"מימן את לימודיה" (סעיף 10). אין זה מן הנמנע שהצהרה דומה לזו שניתנה בהליך דכאן הייתה פוגעת בזכאותה להטבה או בערכה. מבלי להביע עמדה אם ניתן לראות בכך קבלת דבר במרמה הרי שהתנהלות זו פוגמת אף היא במידת האמון שניתן ליתן לעדות התובעת אשר להשגת טובת הנאה וטוענת טענות סותרות בהליכים שונים.

66. הנתבעת צירפה לתצהירה צילום מסמכים וחפצים של המנוח אשר לטענתה החזיק בדירתה כתמיכה לטענה שהתגורר עמה בה. לעומתה טוענים התובעים שאת החפצים נטלה הנתבעת מדירת המנוח בסמוך לפני פטירתו אחר שאת מפתח הדירה והארנק נטלה ממנו במהלך אשפוזו. אין חולק ששבועיים לפני פטירתו אכן הגיעה הנתבעת עם בתה לדירת המנוח. השכן ש' הצהיר שראה את הנתבעת יוצאת מדירת המנוח עם שקיות (סעיף 7). השכן לא נחקר על הצהרתו זו ויש לראות את הנתבעת כמסכימה לה. כידוע, "**הימנעות מלשאול שאלות בחקירה נגדית בנושא מסויים חשוב העומד על הפרק, פועלת לרעת גירסת מי שנמנע מלשאול**" [ת"א (שלום חיפה) 4510/01 **קופרמן נ' אר.אס.אס.די בע"מ** (3.8.14) פסקה 4 - השופט רניאל; ראו גם ת"א (שלום ירושלים) 11721/01 **עיריית ירושלים נ' שריון גרף (1982) בע"מ** (16.8.05) פסקה 7]. יתרה מכך, בתשובותיה ניתן היה למצוא חיזוק לטענה שיצאה עם שקיות מבית המנוח. הנתבעת העידה "הוא (המנוח – א.ב.ד) אמר לי לכי לXXX, אם יש שם בגדים לא טובים, תזרקי. ככה הוא אמר לי" (עמ' 43 שורות 2-1 לפרוטוקול).
לא ניתן אפוא לשלול את האפשרות שהנתבעת אכן נטלה באותה הזדמנות את החפצים והמסמכים האישיים של המנוח, שאת צילומם צירפה לתצהירה בניסיון לתמוך בטענה שהוא החזיק בהם בדירתה.

67. אין בפי הנתבעת גם הסבר מניח את הדעת מדוע בכלל הגיעה לדירת המנוח באותה עת. אם הדירה אינה חשובה למנוח והוא מתגורר אך בדירתה כטענתה אין זה סביר בעיני שבמצבו הרפואי הקשה כשהוא מאושפז בבית החולים הוא יבקש ממנה לנסוע בתחבורה ציבורית מבית החולים הוד אדומים לדירתו בעיר XXX אך כדי לבדוק את מצבה - "הוא רוצה לדעת מה יש עכשיו בדירה" (עמ' 36 שורה 4 לפרוטוקול).
הנתבעת צירפה לתצהיר עדותה הראשית צילומים מאותו הביקור בדירה (נספח 2). באחד הצילומים שצורפו ניתן לראות מכנסיים של המנוח תלויים על ידית חלון חדר השינה ונעליים שלו מונחות מתחת לכיסא. צילום זה מחזק את המסקנה שהמנוח התגורר גם בדירתו עובר לאשפוזו.
אחת התמונות היא של בת הנתבעת מצולמת כשהיא אוחזת במטאטא ומחייכת למצלמה. שוב לא ברור מדוע באותו עיתוי היה צורך להגיע לדירה ולנקות אותה. מעבר לכך, לא ברור מדוע מצאה הנתבעת חשיבות לתעד את הימצאותה בדירה עם בתה בצילומים. הסבר הנתבעת בחקירתה בכל הנוגע לביקור בדירה היה מופרך לחלוטין. לתהייה מדוע תלויים בגדי המנוח לאוורור אם אינו מתגורר בדירתו השיבה "כן. זה בגדים שאני לקחתי מירושלים ושמתי שם. זה לא צריך" (עמ' 35 שורה 16 לפרוטוקול). בהמשך שינתה את גרסתה והעידה "הוא אמר לי לכי לXXX, אם יש שם בגדים לא טובים, תזרקי. ככה הוא אמר לי" (עמ' 43 שורות 2-1 לפרוטוקול). אחר שהעידה שהיה לה קשה לסעוד את המנוח כל יום בבית חולים

תהה בית המשפט: "אז בתוך כל זה שקשה לה כל כך, א' אומר לך עכשיו באוטובוסים תיסעי עם הבת שלך לXXX לנקות את הדירה. דווקא אז זה חשוב לו ולפנות דברים שלו שהוא לא צריך יותר?" ועל כך השיבה הנתבעת "מה? למה לא? אני פרפקציוניסט" (עמ' 42 שורות 8-14 לפרוטוקול). ולתהייה מדוע צילמה את בתה בעיתוי זה השיבה "איך זה שאני הכל מצלמת. זה המקצוע שלי" (עמ' 39 שורה 14 לפרוטוקול). לשאלה הכיצד אפוא לא מצאה מקום לצרף תמונות נוספות שבוודאי צילמה לאורך השנים בעת מאה הביקורים הנוספים שלה בדירה והתצלום היחיד צולם כשהמנוח מאושפז השיבה הנתבעת שבידיה תצלומים נוספים. כפי שנאמר לעיל, הימנעותה מהבאת הראיה שבהישג ידה פועלת לחובתה. מה גם שאין זה מסתבר כלל ועיקר שבידיה תמונות אחרות מתקופות שונות בנוכחות המנוח והיא בחרה לצרף דווקא את אלה שצולמו בעת אשפוזו של המנוח וכשהוא נעדר מהן. הנתבעת אישרה בחקירתה גם את עדות השכן ש' לפיה באותה הזדמנות גם פנתה אליו בבקשה לקבל את הדואר של המנוח שצבר עבורו בהעדרו וכי נדרשה להציג את עצמה משום שלא הייתה ביניהם היכרות מוקדמת כלשהי (עמ' 32 שורה 28 לפרוטוקול).
מסתבר בעיני שהמנוח שהסתיר את יחסיו עם הנתבעת מבני משפחתו גם לא אירח אותה בדירתו וספק אם היא ביקרה בה עד למועד זה. יתכן מאוד שמשום כך תיעדה את בתה בדירה ומתוך מחשבת תחילה להוכיח את שהותן בה.

68. בהקשר יתר התמונות שצורפו כנספח 6 לתצהיר הנתבעת יצוין שהנתבעת כתבה בעצמה לצדן את המועדים שבהם לכאורה צולמו החל משנת 2001 ועד למועד פטירת המנוח. משלא הוטבע מועד הצילום על גבי התמונות בעת הצילום, ומשלא הומצא התיעוד במחשב (ממנו למדה לכאורה הנתבעת על מועד הצילום) שוב אין בנמצא ראיה להוכחת הטענה פרט לאמרי פיה של הנתבעת. עוד יצוין ששליש מהתמונות צולמו לאחר אשפוז המנוח (מתוך 36 תמונות שצורפו 11 תמונות צולמו לאחר אשפוזו מחודש 8/18 ואילך).
מכל מקום, השתכנעתי בקיומו של קשר ארוך שנים בין הנתבעת לבין המנוח והתמונות שצורפו תומכות בכך במידת מה. אלא שלא השתכנעתי שטיב הקשר ביניהם עלה כדי קשר של ידועים בציבור.

69. בטרם סיום מצאתי אף לציין את (העדר) ההיבט הרגשי במישור היחסים שבין הנתבעת לבין המנוח. רק בתצהירה המשלים (שהותרה הגשתו) פירטה הנתבעת שיחסיה עם המנוח כללו גם קיום יחסים אינטימיים. אמנם ב"כ הסביר שהטעם לכך שעובדה זו נעדרה לכתחילה מעדותה הראשית נבעה מכך שהוא לא שאל אותה על כך "מתוך נטייה טבעית שלא "להיכנס לתחתונים" של לקוחותיו" (בקשה מיום 16.7.20). ניתן ללמוד מכך שהנתבעת בעצמה לא חשפה פרטים אינטימיים אלו ביוזמתה בעת עריכת תצהיר עדותה הראשית. אלא שהתנהלות זו לא עלתה בקנה אחד עם עדותה בבית משפט בה הזכירה מיוזמתה מספר רב של פעמים את

קיום היחסים האינטימיים, וכלל מבלי שנשאלה על כך ואף באופן שאינו מותאם במידת מה (ראו למשל עמ' 9 שורה 32 ; עמ' 10 שורה 31 – עמ' 11 שורה 3 ; עמ' 11 שורה 28 לפרוטוקול). כמו כן, בחקירתה לאורך הדיונים בבית המשפט נראתה הנתבעת משועשעת, גיחכה והעירה אין ספור הערות ביניים. גם בהתייחסותה למנוח ולקשר ביניהם בלט בהעדרו ביטוי רגשי כשל מי שאיבדה את אהובה כעבור שני עשורים של מערכת יחסים. הדברים אמורים במיוחד כאשר לדבריה מותו הגיע בהפתעה מוחלטת "לא הייתה אינדיקציה בכלל לזה שהוא הולך למות" (עמ' 182 שורה 14 ואילך לפרוטוקול). לאור הרקע התרבותי השונה של הנתבעת ומנהגיה השונים (כפי שהעידה על עצמה בעמ' 183 שורה 12 לפרוטוקול) הזהרתי את עצמי בבחינת עדותה שמא העדר הרגש הניכר ממנה נובע מאיפוק ואי החצנת רגשות. עם זאת, בעדותה המאוחרת (בעקבות גילוי המשיכות שביצעה מחשבונות הבנק של המנוח) העידה שהגם שסבלה משפעת קשה וחום אשר מנעו ממנה לבלות עם המנוח ביום פטירתו (4.3.19) שהגיע בהפתעה מוחלטת ואף להיפרד ממנו בבית החולים לאחר שנודע לה על אודות הפטירה, לא מנע הדבר ממנה לנסוע בערב בתחבורה ציבורית למרכז העיר למשוך כסף ממספר כספומטים ולמחרת היום, ביום פטירת המנוח, לשוב ולעשות כן ולסעוד עם בתה במסעדה (ראו למשל עמ' 105 שורות 16-21 ; עמ' 109 שורות 3-4 לפרוטוקול מיום 8.12.20).

לתהייה העולה מהתנהלות זו: "אז חולה עם שפעת קשה בחודש מרץ בירושלים הקרה אם את נוסעת מXXX באוטובוסים למרכז העיר ובשתי משיכות מושכת 6 אלפים שקל ויוצאת לאכול במסעדה כשאת חולה? ובעלך נפטר" השיבה הנתבעת: "שפעת יש, שפעת אין, זה סינוסים" (עמ' 120 שורה 18 לפרוטוקול). התנהלות זו מתמיהה ביותר בתור בת זוג שזה עתה אבדה באופן מפתיע את בן זוגה. גם הגרסה שנתנה לדברים מופרכת (עמ' 183 לפרוטוקול). מסתבר מעדותה שהחשיבות שמצאה ביום פטירת המנוח וביום קבורתו למחרת הייתה להספיק ולבקר במספר רב של מכשירי כספומט כדי למשוך את הסכום המקסימלי שיעלה בידיה מחשבונות הבנק של המנוח בטרם ייחסמו לפעולה.

סיכום

70. שאלת הגדרת היחסים שבין בני זוג **"היא קשה כקריעת ים סוף, או בלתי אפשרית כפתרון בעיית ריבוע העיגול"** [ע"א 42/65 דודיאן נ' "עמידר" ואח', פד"י י"ט (3) 259, 261]. כפי שהטיב לבאר כבוד השופט ויצמן "**הסקת מסקנה בדבר קיומה או העדרה של זיקת ידועים בצבור, תלויה במכלול של נסיבות, מכלול המשתנה ממקרה למקרה. לעתים גודש הסממנים בכיוון אחד יכריע את הכף בקלות, ולעתים, כאשר יבואו לפני ביהמ"ש סממנים הסותרים האחד את רעהו – האחד מעיד ומחזק את הזיקה והאחר מרחיקה - ההכרעה תהיה קשה יותר. על ביהמ"ש לשקול, איפוא, את מכלול הנסיבות שבאו לפניו**

ולהכריע בסופו של יום על פי נטיית הכף, כאשר השקילה תעשה בזהירות ובקפדנות מרבית, שכן לא לכל הסממנים משקל זהה וככל שמשתנות הנסיבות משתנה אף משקלו של כל סממן (ראה לעניין זה, כדוגמה – ע"א (חיפה) 2122/04 הנ"ל (פורסם בנבו)). מכל מקום, כיוון שנטל ההוכחה חל על הטוען להיותו ידוע בצבור (ע"א 714/88, שנצר נ. ריבלין, פד מה (2) 89, 97 (פורסם בנבו), וע"א 4305/91 הנ"ל), הרי שבמקרה של מאזניים מעוינות, ייפתר הספק לחובת הטוען להיותו ידוע בצבור" [ת"ע (כ"ס) 3260/06 עזבון המנוח ד"ר ש. ז"ל נ' ל.ב. (פורסם בנבו, 12.8.08; ההדגשה שלי – א.ב.ד).

71. בנסיבות עניינו וכפי שפורט באריכות לעיל סבורתני שלא עלה בידי הנתבעת להוכיח שהיא והמנוח ניהלו קשר אישי המאפיין בני זוג ידועים בציבור. הנתבעת לא הרימה את הנטל הרובץ לפתחה לבסס ולהוכיח תביעתה בדבר היותה ידועה בציבור של המנוח, כנדרש על פי הפסיקה. בכלל זה לא הוכיחה התובעת את היסודות הנדרשים בדבר ניהול חיי אישות כבעל ואשה. הנתבעת לא הציגה ראיות המלמדות על קיום חיי שיתוף או כוונה של השניים לקשור גורל משותף. כמו כן, לא הוצגו בפנינו מסמכים המלמדים על שיתוף כלכלי שוטף בחיי היום יום בינה לבין המנוח.

למסקנה זו הגעתי תוך התחשבות בעובדה שהמנוח חילק את זמנו בית מגורים בדירתו לבין מגורים בדירת הנתבעת, היכרותו את משפחתה ואת קרוביה, יחסיו עם בתה ועם חתנה ומשפחתו והחלק שלקח בחייהם. העובדה שהמנוח בחר להחזיק ולהתגורר גם בנפרד מהנתבעת, להסתיר את יחסיו עמה בפני בני משפחתו ומכריו, להעדרה של יחידת מגורים משותפת ונשיאה משותפת בהוצאותיה ולהצהרות המנוח והנתבעת שהם חיים בגפם (כאלמנה וכרווק) וללא בני זוג הכריעו את הכף לדחיית טענות הנתבעת. גם אם נאמר שנותרו מספר תהיות ללא מענה שבכוחן ללמד לכאורה על היות הנתבעת והמנוח ידועים בציבור וכי מדובר במקרה בו "המאזניים מעוניינות" (ואינני אומרת שזה המקרה) הרי שהספק פועל לחובת הנתבעת הטוענת להיותה ידועה בציבור.

72. סופו של דבר אני קובעת כי הנתבעת לא הרימה את הנטל להוכיח כי נתמלאו התנאים להכרתה כידועה בציבור של המנוח, במובן הוראת סעיף 55 **לחוק הירושה**, ולפיכך התנגדותה למתן צו ירושה נדחית.

73. לסיכום הריני מורה כדלקמן:

א. ההתנגדות למתן צו ירושה נדחית.

ב. ניתן צו ירושה כמבוקש. צו לחתימה יוגש על ידי התובעים לבית המשפט בתוך 7 ימים.

ג. לצורך בירור התובענות התנהלו ששה דיונים והושקען שמאבים רבים בניהולן. לאור התוצאה אליה הגעתי תישא הנתבעת בהוצאות התובעים בסך של 50,000 ₪.

ד. בהעדר התנגדות עניינית שתוגש בתוך 10 ימים יותר פסק הדין לפרסום בהשמטת פרטים מזהים.

ניתן היום, כ"ח אלול תשפ"א, 05 ספטמבר 2021, בהעדר הצדדים.

